

АҚТОҒАЙ АЖАРҮ

Ақтоғай айдандық қоғамдық-саяси басылым

№35 (7872)

Жұма

2 қыркүйек
2022 жыл

Gazet 1938 жылғы 15 тамыздан
shyğady

@ aktogai_red@mail.ru

www.facebook.com/a.ajary.kz

Ақорда

Мемлекет басшысы Қасым- Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы

**ӘДІЛЕТТІ МЕМЛЕКЕТ. БІРТҰТАС ҰЛТ. БЕРЕКЕЛІ
ҚОҒАМ**

Құрметті отандастар!

Қадірлі депутаттар және Үкімет мүшелері!

Қазақстан Республикасы Конституциясының 59-шы бабына сәйкес VII шақырылымдағы Парламенттің үшінші сессиясын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар!

Баршаңызды Парламенттің кезекті сессиясының ашылуымен құттықтаймын!

Биыл біз жаңа кезеңге қадам бастық. Халқымыз жалпұлттық референдумда саяси жаңғыру бағдарын қолдады. Конституциялық реформа Жаңа, Әділетті Қазақстанды құру жолындағы аса маңызды қадам болды. Еліміздегі саяси жаңғыру енді экономикалық өзгерістерге ұласуға тиіс.

Біз «Азамат – бизнес – мемлекет» арасындағы қатынасты түбегейлі өзгертеміз. Мемлекет, ең алдымен, бәріне бірдей мүмкіндік беріп, әділдік орнатады. Қоғам игілігіне арналған қызмет деңгейі жоғары болуына кепілдік береді. Әлеуметтік жағынан әлсіз топтағы азаматтарға қолдау көрсетеміз. Мүмкіндігі шектеулі жандарға да көмектесеміз. Президент жанындағы Омбудсмен тағайындалады.

Мемлекет экономикалық еркіндікті қолдайды. Бірақ, халықты нарық тұрақсыздығының ықпалынан барынша қорғайды. Шағын және орта бизнесті мейлінше дамытады.

Енді реформалардың нақты бағдарларына тоқталайын.

БІРІНШІ БАҒДАР. ЖАҢА ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТ.

Біз экономикамызда қордаланған мәселелерді жақсы білеміз. Мысалы, шикізатқа әлі де тәуелдіміз. Еңбек өнімділігі төмен, инновация жеткіліксіз. Ұлттық табыстың игілігін жұрттың бәрі бірдей көріп отырған жоқ.

Әрине, мұның барлығы – күрделі мәселелер. Бірақ, оны шешудің нақты жолдары бар.

Атап айтсақ, бұл – макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету, экономиканы әртараптандыру және цифрландыру. Сондай-ақ, шағын және орта бизнес пен адам капиталын дамыту, заң үстемдігін орнықтыру. Сондықтан, тың тәсілдер қажет екені сөзсіз.

Экономикалық саясатымыздың негізгі мақсаты еш өзгермейді. Оның мәні – сапалық және инклюзивтік тұрғыдан халықтың әл-ауқатын арттыру.

Жаңа экономикалық бағдарымыздың басты басымдықтары мыналар:

- жеке кәсіпкерлік бастамаларды ынталандыру, яғни, мемлекеттік капитализмнен және мемлекеттің экономикаға шектен тыс араласуынан бас тарту;
- бәсекелестікті дамыту, яғни бәріне бірдей мүмкіндік беру;
- сондай-ақ, ұлттық табысты әділ бөлу.

Мұның бәрі кезек күттірмейтін бірқатар маңызды міндетті шешуді талап етеді.

(Жалғасы 3-бетте).

Жолдау мұраты – ел мүддесі

Жарқын сәттердің жаршысы

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған кезекті Жолдауы ертеңге деген сенім тұрғысынан қарағанда, тура осылай бағалауға болатын тарихи құжат болды.

Бұған дейін ҚР Президентінің Жолдауы жылына бір-ақ рет жарияланып келсе, Қасым-Жомарт Кемелұлы биыл ел назарына екі Жолдау ұсынды. Мұның өзі тарихи реформалар алдында тұрған еліміздің саяси самарқаулықтан арылуға бет бұрғанын көрсетсе керек. Өйткені, әлемді абдыратып отырған геосаяси ахуалдың салқыны біздің елді айналып өтуі мүмкін емес. Бүгінгі Жолдау осынау сын-қатерлер ықпалына қарсы тұру шараларын қамтумен дараланды. Әділетті Қазақстан құрудың сара жолын салмақтаған Президент Жолдауы ел экономикасының тарихи мүмкіндіктерін тамырынан талдап, даму нәтижелерін қарапайым халық көруі керектігін нақтылап берді. Мәселен, Ұлттық қордағы инвестициялық түсімінің 50%-ын 2024 жылдан бастап еліміздің 18 жасқа толмаған азаматтарының жеке есепшотына аударуы, әйелдердің зейнетке шығу жасы 61 болып белгіленуі елдегі әлеуметтік теңсіздікті жоюға, ел байлығы игілігін барлық азаматтар көруіне септігін тигізеді даусыз. Сондай-ақ, сот жүйесі мен құқық қорғау саласын, ауыл шаруашылығы секторын реформалау бойынша ұсынылған негізгі бағыттар

Әділетті Қазақстан құру жолындағы тарихи қадамдар болғанын баса айтуымыз керек. Түйіндей айтқанда, Президенттің осы жолғы Жолдауы ел күткенді еңсерді. Мемлекет басшысының өкілетті мерзімін 7 жылға ұзарта отырып, сайлану мерзімін бір мерзіммен шектеу бастамасы да билікті монополиялау үрдісін ретке келтіру мүмкіндігін тарих

сахнасына алып шықты. Жеті жыл – аз мерзім емес. Реформалар мен бағдарламаларды жүзеге асыру мүмкіндігіне жеткілікті мерзім. Сонымен қатар, Президент сайлауы мен Парламент сайлауын мерзімінен бұрын өткізу мәселесі де қоғам мен бұқара халық күткен саяси реформалардың алғашқы қадамы. Ескі мен жаңаның ортасынан жаңғыру жолын айқындап, жарқын сәттердің жаршысына айналған Жолдау билік тармақтарына ғана емес, барша қазақстандықтарға тарихи жауапкершілік жүктейді. Сайлаудағы таңдау еркіндігін пайдалану, нашакорлық және есірткі саудасына тосқауыл болу, жемқорлықтың жолын кесу секілді қоғам серпілісінің нәтижелері баршамызға ортақ құндылық. Мемлекет басшысы осынша ауқымды міндеттер мазмұнын Ұлттық деңгейдегі жауапкершілік санай отырып, өзі үшін де Отанның дамуы мен игілігінен асқан құндылық жоқ екенін қадап айтты. Жаңғыру, жанару табалдырығында тұрған Қазақстанның гүлденуі – баршамыздың бақуатты тірлігіміз. Ендеше, Президент айтқандай, «Бір жағадан – бас, бір жеңнен – қол шығара» отырып, жарқын болашақ үшін жұмыла күресейік!

Бекзат АЛТЫНБЕКОВ,
«AMANAT» партиясы Қарағанды
облыстық филиалының атқарушы
хатшысы.

Жолдау мұраты – ел мүддесі

Жолдаудың артар жүгі ауыр

Күні кеше Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев Қазақстан халқына арналған кезекті Жолдауын жариялады. Ол Қазақстанды одан әрі дамытуға, оның ішінде әлеуметтік-экономикалық салаларды нығайтуға, халықтың әл-ауқатын арттыруға және саяси трансформацияны іске асыруға бағытталған. Жолдау барысында Президент маңызды әлеуметтік-қоғамдық және экономикалық мәселелерді көтерді, мемлекеттік аппаратқа бірқатар тапсырмалар берді. Құрылымдық қайта құрулар саяси жаңғырудың жалғасы болуы тиіс.

Қоғамдық игіліктердің жоғарғы деңгейіне және халықтың әлеуметтік осал санаттарын, оның ішінде ерекше қажеттіліктері бар азаматтарды қолдауға кепілдік беріледі. «Әрбір отбасы елдің ұлттық байлығын пайдаланудан нақты қайтарым алуға тиіс. Сондықтан, мен жариялаған Балалар жылы аясында «Ұлттық қор – балаларға» атты түбегейлі жаңа бағдарламаны бастау өте маңызды деп санаймын», – деді Президент Қ.Тоқаев.

Ұлттық қор жыл сайынғы инвестициялық табысының 50 пайызын 18 жасқа толғанға дейін балалардың арнайы жинақтаушы шотына мерзімінен бұрын алу құқығынсыз аудару ұсынылды. Сонымен қатар, Қ.Тоқаев биыл кезектен тыс президент сайлауын өткізуді, президент өкілеттілігінің мерзімін 7 жыл етіп белгілеп, бірақ қайта сайлануға тыйым салуды ұсынды. Сонымен қатар, 2023 жылы мәжіліс пен мәслихат сайлауы өтетін болды. Ел Президентінің: «Халықтың ертең емес, бүгін бақытты өмір сүргенін көргім келеді», – деген сөзі азаматтық ұстанымы мен көшбасшылық қасиетін айқындай түскендей.

А.Бегдербекова,

Ә.Ермеков атындағы мектеп директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары.

30 тамыз – Конституция күні

Еліміздің өркендеуіне және мемлекеттік биліктің қалыптасуына, экономика, әлеумет, мәдениет салаларының қарқынды дамуына жол ашқан Қазақстан Конституциясы күні айтулы мереке ретінде Ақтоғай ауданында да аталып өтті.

Тәуелсіз еліміздің тұғырының мықты, туының биік болуының мызғымас тірегіне айналған Қазақстанның Ата Заңы қабылданған айрықша маңызы мол мерекені аудан әкімі Салтанат Әбеуова құттықтау сөзімен ашты.

Өңір басшысы барша қазақстандықтардың тең құқықтары мен мүмкіндіктерінің кепілі болып отырған Конституцияның қалыптасу тарихына, Ата Заңымыздың ел экономикасын, халықтың әл-ауқатын өркендетудегі рөліне тоқталды.

– Мемлекет құру, оның мәртебесін биік ұстау – мәңгілік ел мүддесінің асқақ көрінісі. Бұл орайда мемлекеттілігіміздің мызғымастығы, елдігіміздің айбыны Ата Заңымызда

Заңы заңғар елдің – заманы озық

көрсетілген құқықтарымызды түсінуде, оларды қастерлей білуде жатыр. Қазақстанның Конституциясы бүгінгі күнге дейін өміршеңдігі мен тиімділігін толық дәлелдеді.

Уақыттың талай сыны мен сабағынан өтіп қабылданған оның басты құндылығы ешқашан мән-маңызын жоғалтпай, қаз-қалпында сақталып қала бермек. Заңы заңғар елдің – заманы озық. Тәуелсіздіктің арқасында Ата Заңымызды басшылыққа ала отырып, біз барлық қазақстандықтардың жарқын болашағына жол ашатын жаңа белестерді бағындыратын боламыз, – деп сөзін түйіндеді С.Әбеуова.

Мерейлі мерекеге орай ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуына сүбелі үлес қосып жүрген бір топ сала мамандары аудан әкімінің Алғыс хат, Құрмет грамотасымен марапатталды. Сонымен қатар, көпбалалы ана Г.Зейнелова мен Н.Әбеубековаға ҚР Президентінің 2022 жылғы 22 шілдедегі Жарлығына сәйкес «Алтын алқа», «Күміс алқа» белгілері Шара аудан өнерпаздарының мерекелік концертімен жалғасын тапты.

Думан ҚАБЫЛ.

Қазақстан-2050: Білім стандарты

Тамыз кеңесі: жаңа мақсаттар мен міндеттер

Өне-міне дегенше 2022-2023 оқу жылы басталып та кетті. Жаз мезгілінің соңғы сатысы – тамыз айы ұстаздар үшін де, ата-аналар мен оқушылар үшін де қарбалас шақ. Ұлағатты ұстаздар қауымы жаңа оқу жылына қатысты жоспарларын пысықтап, білім беруге қажетті мүліктерін түгендеп бақса, ата-аналар баласының оқу құралын, киім-кешегін әперіп әлек. Тамыз айының тағы бір ерекшелігі, осынау айда мәртебелі мұғалімдердің басын бір арнада тоғыстырып, білім саласында қордаланған мәселелерді талқылайтын дәстүрлі «тамыз кеңесі» өтеді. Бұл – ұстаздар үшін тәжірибе алмасатын, пікір бөлісетін мүмкіндік алаңы.

Тамыз кеңесі – өткен білім беру жылын қорытындылап, бір жылдың мұғдарында қандай жетістіктерге қол жеткізгенін және иі қанбаған идеяның салдарынан қандай олықтықтар орын алғанын сала мамандарының талқысына салып, қадам басқалы тұрған жаңа білім беру жылында нені назарға алып, қандай мәселені ескеру қажет екенін нақтылайтын мәміле ошағы.

Тұтас ел көлемінде өтетін елеулі шара біздің ауданда да жыл сайын дәстүрлі түрде жалауын желбіретіп келеді. Биыл «Білімнің басты құндылықтары: білімге құштарлық, еңбекқорлық, отаншылдық» тақырыбында өткен аудандық тамыз педагогикалық кеңесі тамыз айының 24-ші жұлдызымен тұспа-тұс келді. Аудандық Мәдениет үйінде өткен алқалы

жиынға аудан әкімі С.Әбеуова және аудан әкімінің орынбасарлары, аудандық мәслихат хатшысы Р.Әбеуов, «Аманат» партиясының аудандық филиалының атқарушы хатшысы Т.Таукеев, сондай-ақ аудандық білім бөлімінің басшысы С.Жүнісов пен аудандық білім беру саласының барша мамандары, ұлағатты ұстаздар қауымы қатысты.

Шара басы ауданымызға қарасты білім ордаларының «Әдістемелік вернисаж» көрмесінен бастау алды. Оқушылардың мұғалімдермен бірлесе отырып жасаған колөнер бұйымдары және жобалау, зерттеу жұмыстары көрме төрінен орын тепті. Өңіріміздің түпкір-түпкірінен келген әралуан бұйымдар «Болашаққа жолдама», «Зейін» жобасы, «Тарих – құқықтық сауаттылық», «Ақпараттық сауаттылық», «Оқу сауаттылығы», «Көркемдік эстетикалық сауаттылық», «Жаратылыстану негіздері» жобаларының негізінде жасалған. Аудан әкімі С.Мірәсілқызы бастаған атқамінер қауым мұғалімдермен бірлесе аталмыш көрмені тамашалап, өнерпаз жастардың бастамаларына сәттілік тіледі.

Білім беру саласы мен жаңа оқу жылының басымдықтары мен негізгі міндеттерін айқындайтын аталмыш шараның шымдылығын аудан әкімі С.Әбеуова құттықтау сөзімен түріп берді. Іле сөз кезегі аудандық білім бөлімінің басшысы С.Мінтайұлына берілді. Ауданның бас

ұстазы өңіріміздегі білім беру ошақтарында жүзеге асқан ілкімді істер туралы және алда тұрған жоспарлар мен міндеттер жайында «Білімнің басты құндылықтары: білімге құштарлық, еңбекқорлық, отаншылдық» тақырыбында баяндама жасады:

– Ауданның білім бөліміне қарасты 13 орта мектеп, 8 негізгі мектеп, 3 бастауыш мектепте 2948 оқушы бар. «Алтын белгі» – оқушының, мектеп бітірушінің 1-11 сынып аралығында үздік оқығанын көрсететін белгі. Бұл белгі иегері басқа оқушылар секілді Ұлттық бірыңғай тест тапсырады. Жоғарғы оқу орнына түсу кезінде грантка үміткер болған кезде 2 мектеп бітірушінің тестен жинаған балы бірдей болған жағдайда «Алтын белгі» иегеріне басымдық беріледі. 2021-2022 оқу жылының қорытындысымен 185 түлектің 8-і «Алтын белгі» иегерлері атанды, өткен оқу жылымен салыстырғанда, 3 оқушыға артып отыр. Түлектердің 70-і, яғни 38% жоғарғы оқу орындарының грант иегері атанды.

Ауданның білім беру саласында 667 педагог қызметкер еңбек етеді. Оның ішінде әйел адамдар саны – 518, 519-ы жоғары, 147-сі арнаулы орта білімді, аяқталмаған жоғары 17 педагог, магистратура аяқтағандар – 12 педагог.

Жоғары және бірінші санатты мұғалімдердің үлесі 53 пайызды құрап отыр. Оның ішінде жоғары және I санатты – 66 мұғалім, «педагог-зерттеуші» – 76, «педагог-сарапшы» – 138. Биылғы жылы «Педагогтардың электрондық аттестациясы» жүйесі іске қосылады. Білім беру ұйымдары бойынша биыл 90 педагог бірінші және жоғары санатқа өтініш беріп отыр.

«Дипломмен – ауылға» бағдарламасы аясында 2021-2022 оқу жылында 30 жас маман 8837,8 мың тг. көтерме жәрдемақы, 16 жас маман 64424,2 мың теңгеден жеңілдетілген тұрғын үйге несие алды.

Биыл «Математика», «Информатика», «Бастауыш мұғалімі» пәндерінен кадрлар орналасты. Дегенмен де, ауданда жекелеген пәндер бойынша кадр жетіспейді. Әсіресе бұл, Т.Ақышұлы атындағы мектепке химия, география пәнінен, С.Ибраев мектебіне орыс тілі пәнінен, Тасарал мектебіне химия пәні, Тораңғалық мектебінде физика, Абай орыс тілі, химия, С.Ибраев мектебінде орыс тілі маманы жетіспейді. Негізгі мектептерде жылма-жыл оқушы санының азаюына байланысты сағат саны аз болғандықтан, кадрлар тұрақтамауда.

Үкілетті органның шешіміне сәйкес «Кәсіби бағдарлаушы педагогі» лауазымы енгізіледі. Мемлекет басшысының қолдауының арқасында мұғалімдер қажетсіз есептер мен міндетіне кірмейтін функциялардан, мысалы, үй-үйді аралау, бұқаралық іс-шараларға қатысу, т.б. іс-шаралардан босатылды. Мұғалімдер қазір министрліктің бұйрығына сәйкес, күніне 2-ақ құжат, яғни электронды журнал және сабақ жоспарын ғана толтыруы керек. Біз бұл бағыттағы жұмысты жалғастырамыз, – деп С.Мінтайұлы аудан көлемінде білім ұйымдарында атқарылып жатқан жұмыстар легін тілге тиек етті.

Бұдан бөлек, К.Байсейітова атындағы Тірек мектебінің директоры Қ.Амралина «2022-2023 оқу жылындағы орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері» тақырыбында, Ж.Кеңесбаев атындағы мектеп директоры Н.Құсайынова «Еңбек құндылығы – білім жетістіктерінің кепілі» тақырыбында, қосымша білім беру орталығының директоры М.Омарбеков «Қосымша білім беру жүйесін дамыту – оқушыларға кәсіптік бағдар берудің тиімді жолы» тақырыбында, Ақтоғай аграрлық-техникалық колледжі директорының оқу-тәрбие жөніндегі орынбасары Г.Нұрмағанбетова «Тегін кәсіптік білім – ел болашағының кепілі» тақырыптарында баяндама жасады.

Шара соңында С.Әбеуова ауданымыздың білім беру ісіне сүбелі үлес қосып, шәкірттердің жан-жақты дамуына ықпал етіп келе жатқан бір қауым ұстаздарға әр дәрежедегі марапаттарды табыстап, естелік суретке түсті.

Е.АЙТЖАН,
Ақтоғай ауылы.

1 қыркүйек – Білім күні

1 қыркүйек – еліміздегі айтулы мерекелердің бірегейі, яғни білім беру күні. Тәуелсіз еліміз – Қазақстан Республикасының тарихындағы, сондай-ақ, Қазақстанның әрбір азаматының, мектеп жасындағы баланың өміріндегі елеулі күн. Өйткені, білім күні – өз мектебін сүйетін және білім ошағын ұмытпаған адамдардың дәстүрлі мерекесі. 1 қыркүйек, әсіресе, мектеп табалдырығын тұңғыш аттағалы тұрған, жаңа өмірге қадам жасаған бірінші сынып оқушылары үшін қуанышты күн. Бұл олардың жадында сақталатын және тебірене еске алатын күн болады. Аталмыш күн – балдырғандардың балалықтың бал шағымен қоштасып, білім бұлағына бас қойған алғашқы қадамы болмақ.

Білім күніне арналған салтанатты шара аудан орталығындағы К.Байсейітова атындағы

Оқу – білім азығы

мектепте де жалауын желбіретті. Шараға өңір басшысы С.Әбеуова және аталмыш мектептің ұжымы мен оқушылар, ата-аналар қатысты. Еліміздің Мемлекеттік Әнұраны шырқалғаннан кейін салтанатты жиынды құттықтау

сөзімен ашқан С.Мірәсілқызы жаңа оқу жылына аяқ басып отырған барша оқушыларға сәттілік тіледі. Сонымен қатар, мектеп директоры Қ.Амралина сөз тізгіндеп, алтын ұя мектептің былтыр қол жеткізген жетістіктерін сөзге мәйек етіп, мектеп ұжымына, ұлағатты ұстаздарға алғысын білдірді.

Өнері мен білімі ұштасқан оқушылар ұстаздардың құрметіне концерттік қойылым қойып, бірі шырқай ән салса, енді бірі мың бұралып, би биледі. Сонымен қатар, 2022-2023 жылғы оқу жылының алғашқы қоңырауын соғу мәртебесі І-сыныпқа қадам басқан А.Өмірбай мен Ә.Сайлаукенге берілді.

Биыл 35 оқушы К.Байсейітова атындағы білім ошағының табалдырығын аттап, үлкен өмірге қадам басты.

Е.ТЕМІРХАН.

Кел, балалар, оқылық!

Оқушылардың алажаздайғы асыр салып ойнаған, бірі қалаға, бірі демалыс орындарына барып тыныққан мерзімдері аяқталып, жаңа оқу жылы басталды. Бала үшін мектеп үлкен өмірге алып кірер киелі босаға болса, ата-ана үшін ол ұрпағына қатысты ең асыл арманына үміт жалғайтын қасиетті ұғым. Сондықтан да, халқымыз қашанда білімнің парқын түсіне білген.

Жылдағы дәстүрге сай 1 қыркүйек – Білім күні мерекесінде ауданымыздағы барлық

тоқталып, жазғы демалыспен оқушылардың толық қамтылғанын және жоғары деңгейде ұйымдастырылғанын атап өтті. Мектеп бітірген түлектердің ҰБТ-де жақсы нәтиже көрсетіп, 13 мектеп бітіруші түлек ЖОО гранттарына ие болғанын тілге тиек етті. Сондай-ақ, мектептің жаңа оқу жылына дайындығына тоқталып өтті.

Мұнан соң аудан әкімінің орынбасары Қайрат Қошантаев барлық оқушыларға, мектеп табалдырығын алғаш аттаған

бүлдіршіндерге алдағы уақытта жақсы білім мен тәрбие алуға, еліміздің үлгілі азаматтары болып қалыптасуына тілектестік білдірді. Сонымен бірге шаттыққа толы қуанышты күнге балдырғандарын жетектеп әкелген ата-аналар атынан Рымгүл Шойымбаева өзінің мерекелік лебізін жеткізді.

Жаңа оқу жылындағы құттықтаулардан кейін егемен елдің болашақ ұрпақтары, мектепке енді ғана

мектептерде салтанатты жиындар өтіп, алғашқы қоңырау үні соғылды. Жаңа оқу жылы басталар айтулы күнде Ә.Бөкейхан атындағы орта мектебіндегі салтанатты жиынға аудан әкімінің орынбасары Қайрат Қошантаев қатысты.

Әнұранмен ашылған алғашқы қоңырау салтанатты шарасында мектеп директоры Қайыржан Абдрахманов алғашқы сөз кезегін алып, оқушыларды, ата-аналарды, ұстаздарды, салтанатты жиынға қатысушы қонақтарды Білім мерекесімен құттықтады. Мектеп басшысы өз сөзінде ұжымның жазғы демалыс кезіндегі атқарған жұмыстарына

қадам басқан бірінші сынып оқушылары жалықпай білім іздейтіндіктерін білдіріп, өлең шумақтарын оқыды.

Салтанатта сонымен бірге, мектеп өнерпаздары ән шырқап, алғашқы қоңырау үні сыңғырлап, барша оқушыларды «Білімге ұмтылу, еңбексүйгіштік және отансүйгіштік» тақырыбында алғашқы сабаққа шақырды. Өрендерді білім әлеміне шақырар алғашқы қоңырау соғу құрметіне І-сынып оқушылары Әмір Қайрат, Айқаракөз Дарханқызы, Арсен Саят және Гүлсезім Көпжасар ие болды.

Д.БАҚЫШ.

(Жалғасы. Басы 1-бетте).

Бірінші. Бағаны әкімшілік жолмен реттеу тұтас салалардың инвестициялық тартымдылығын төмендетеді. Сондай-ақ, тауар тапшылығын туындатып, елді импортқа тәуелді етеді.

Сондықтан, баға белгілеу ісіне мемлекеттің араласуынан біртіндеп бас тарту керек. Бәсекелік ортасы жоқ нарықтар ғана бұрынғыдай қала береді. Монополистердің тарифтері қағанды бақылауда болады. Бірақ, бақылау жасау орынсыз қысым көрсету деген сөз емес.

Бүгінде мемлекеттік органдардың, соның ішінде күштік құрылымдардың бизнесті тексеруге жаппай кірісіп, бағалар мен тарифтерді төмендетуді талап етуі жиілеп кетті. Құрдақпырт үшін жасалатын мұндай әрекеттерді доғару керек.

Монополияның табысын шектеу қажеттігі мен инфрақұрылымға инвестиция салуды қамтамасыз ету арасында тепе-теңдікті сақтау маңызды. Елімізде электр қуатымен қамтамасыз ететін желілердің үштен екісінің, жылу коммуникациясының 57 пайызының және су құбыры желісінің жартысына жуығының тозығы жеткен. Осыдан-ақ біраз жайтты аңғаруға болады.

Тарифтерді күшпен ұстап тұрудың ақыры соның бәрін кезекпен өшіруге және түрлі апатты жағдайлар туындауына әкеп соқтырады. Осының салдарынан азаматтардың денсаулығына және өміріне қатер төнеді.

Монополиялы нарықтарда «Тарифті инвестицияға айырбастау» деген жаңа тариф саясатына көшу керек. Желілер мен қуат көздерінің тозу деңгейін кемінде 15 пайызға азайту қажет.

Тариф инфрақұрылымға қаржы салғаны және ашықтықты қамтамасыз етудің мемлекеттік мониторингі жүйесіне қатысқаны үшін беріледі. Меншік иесі инвестицияның айтарлықтай бөлігін тарифтің емес, өз қаржысының есебінен салуға тиіс.

Инновация енгізу үшін тиімді ынталандыру шараларын әзірлеген жөн. Сондай-ақ, шығыстың бір бөлігін тарифтік сметаның аясында қайта бөлуге және табыстың белгілі бір бөлігін сақтап қалуға рұқсат беру керек.

Тарифтерді тоғыспалы субсидиялаудан, яғни бір тұтынушылар үшін бағаны ұстап тұру мақсатымен басқалар үшін бағаны көтеру тәсілінен біртіндеп бас тарту қажет.

Екінші. Экономиканы одан ары монополиясыздандыру үшін нақты институционалдық шешімдер қабылдау қажет. «Конгломерат» ұғымын заң жүзінде айқындап алған жөн.

Нарықтың өзара байланысты субъектілері экономикалық әлеуетін бір жерге шоғырландыру үшін рұқсат алуға міндетті. Олардың барлық мәмілесін, соның ішінде нарыққа тән емес бағаларды қолдану белгілері бойынша жасалған келісімдерін де мұқият тексеру керек.

Бірыңғай операторлардың қызметі нарықтық экономиканы дамытуға кері әсер етеді. Сондықтан, бұл институтты ретке келтірген жөн. Қазір жұмыс істеп тұрған операторларды бәсекелі ортаға беру қажет немесе монополист деп танып, қызметін монополияға қарсы арнаулы құқық аясында реттеу керек.

Үшінші. Экономиканың тұрақты өсуі салық саясатының түсінікті және болжауға болатындай етіп жүргізілуіне тікелей байланысты.

Фискалды реттеу ісін қайта жаңғырту үшін 2023 жылы жаңа Салық кодексі әзірленеді. Оның ең түйткілді тұсы саналатын салықтық әкімшілендіру мәселесі түгел қайта жазылуға тиіс.

Сондай-ақ, жұмыс барысында бетпе-бет кездесу мүлдем болмайтындай етіп, салықтық бақылау қызметін толық цифрландыру керек.

Тағы бір басымдық – салықтық ынталандыру шараларының тиімділігін арттыру. Ол үшін экономиканың түрлі саласында дифференциалды салық мөлшерлемесіне көшкен жөн.

Пайданың технологиялық жаңғыруға және ғылыми әзірлемелерге жұмсалған бөлігіне салынатын корпоративті табыс салығын төмендету немесе одан босату тәсілін енгізу керек.

Салық төлеушілерді салықтан жалтаруға құмарлығын азайту үшін арнайы салық режимдерін жеңілдету керек. Салық жүктемесін төмендету мақсатында ұйымдарды әдейі бөлшектеуге жол бермеу мәселесі жаңа кодексте қарастырылуы қажет.

Сауда-саттық заман талабына сай дамуы үшін мөлшерлемесі ойға қонымды әрі рәсімдері қарапайым бөлшек сауда салығын қолдану аясын кеңейту керек.

Салық реформасы аясында «сән-салтанатқа салық» салуды енгізген жөн. Мұның орта тапқа қатысы жоқ, бұл салық тек аса қымбат жылжымайтын мүлік және автокөлік сатып алған кезде салынады.

Автокөлік сатып алу кезінде төленетін алым-салық мәселесіне жеке тоқталайын. Кейбір жақын шетелдерден әкелінген автокөліктерге қатысты түйткілдер баршаға мәлім. Заң аясынан тыс қалып отырған мұндай көліктер қоғамдық қауіпсіздікке қатер төндіруде. Заңсыз көлік әкелетін амал-

тәсілдің бәріне тосқауыл қою үшін батыл шаралар қабылдау қажет. Ал, биылғы 1 қыркүйекке дейін елге әкелінген автокөліктерге қатысты ахуалды реттеу керек. Оларды заңдастыру мақсатында утилизация және алғашқы тіркеу үшін төленетін қаржы көлемін 200-250 мың теңгеден асырмай, бәріне бірдей және бір реттік алым алуды ұсынамын. Бұл – іздеу салынбаған және кеден рәсімдерінен өткен көліктерге ғана қатысты шара.

Төртінші. Салық саясатының тиімді болуы кеден жұмысының ашықтығына тығыз байланысты.

Салық және кеден саласындағы ақпараттық жүйелерді толық біріктіру ісін аяқтау маңызды.

Келесі мәселе. Тексерушілердің тым көптігі. Олардың теріс әсер еткені белгілі. Сондықтан, шекараға интеграцияланған кедендік бақылау тәсілін енгізу қажет.

Кедендік рәсімдеу орталықтары «бір терезе» қағидаты бойынша жұмыс істеуге тиіс.

Бесінші. Біз «көрге қарай көсілу» қажет екенін ұмытпауымыз керек.

Бюджет саясатына реформа жасалады. Ақырғы нәтижені дөп басуымыз керек. Бюджет кодексінде шекті нормативтер бекітіледі. Оны бюджетті жоспарлау және орындау кезінде міндетті түрде ұстану қажет.

Ұлттық қордың қаржысын тиімсіз жұмсау тоқтатылады. Бұл – өте өзекті мәселе. Қордың қаражатын аса қажет инфрақұрылымды дамытуға және еліміз үшін маңызы зор жобаларды қаржыландыруға жұмсаймыз.

Бюджет үдерістерін барынша жеңілдету қажет. Мемлекеттік органдардың игерілмеген қаражатты келесі жылға қалдыруына мүмкіндік беру керек. Сол арқылы олар ақшаны бюджетке қайтарудың тиімсіз тәртібінен құтылады. Сонымен бірге, бюджетке қатысты тәуекелдерді басқару жүйесін іске қосу керек. Бұл жүйе квазимемлекеттік секторды да қамтуға тиіс.

Біз салық түсімін өңірлердің өзіне бере бастадық. Бұл жұмысты жалғастыру қажет.

«Халық қатысатын бюджет» жобасы тиімді іске асырылып жатыр. Оның ауқымын кеңейтіп, жобаға аудандық маңызы бар қалалар мен ауылдарды тарту керек. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы қаржысының кемінде 10 пайызы қайда жұмсалатынын қоғамның өзі айқындауға тиіс. Осы айтылған мәселелерді тиімді жүзеге асыру үшін жаңа Бюджет кодексін қабылдау қажет.

(Жалғасы 4-бетте).

(Жалғасы. Басы 1-3-беттерде).

Алтыншы. Кәсіпкерлікті жүйелі түрде қолдау. Бұл жұмыста бәрін басынан бастап реттеу керек. Тапсырма екі жылдан бері орындалмай келеді. Жүздеген, тіпті мыңдаған заңнамалық құжат пен нұсқаулықты қайта-қайта түзете бергеннен ештеңе шықпайды. Оның орнына ықшам әрі түсінікті жаңа ережелерді бекіткен жөн. Мұндай тәсілді 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап толық енгізу қажет.

Келесі мәселе. Мемлекет қаржылай қолдау жасаған кезде бәсекеге қабілетті шағын және орта бизнес өкілдеріне баса мән береді. Еңбекақы төлеу қорын көбейткен және салық төлемдерін арттырған кәсіпорындарға қолдау көрсетіледі. Бұл – негізгі талап.

Сонымен қатар, мемлекеттен көмек алатын бизнес өкілдерін анықтайтын автоматты жүйе енгізіледі. Мемлекеттік сатып алудың мүлде жаңа жүйесі жасалады. Бағаның төмен болуы ғана емес, тауарлар мен қызметтердің сапасы басты назарда болады.

Мемлекеттік және квазимемлекеттік сатып алуды бірыңғай платформаға көшіру қажет.

Осының бәрін жүзеге асыру үшін «Мемлекеттік сатып алу туралы» жаңа заң қабылдануға тиіс.

Жетінші. Мемлекет пен жеке меншік серіктестігінің жаңа үлгісіне көшу керек.

Қазір көптеген жоба кейбір кәсіпкерлер мен шенеуніктердің майшелпегіне айналды. Келісім-шарттар ашық және конкурстық негізде жасалуға тиіс. Осы мақсатта тиісті заң қабылдау қажет.

Сегізінші. Несие ресурстарының тапшылығы отандық бизнес үшін үлкен проблема болып отыр.

Қазақстанда шағын және орта бизнесті қаржыландыру үшін 42 миллиард долларға жуық қаражат жетіспейді. Сөйте тұра, банктерде триллиондаған теңге қаржы іс жүзінде экономикаға еш пайдасын тигізбей босқа жатыр.

Ұлттық банк, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі, Үкімет бірлесіп, нақты секторды тұрақты әрі қолжетімді несиенен қамтамасыз ететін нақты шешімдер қабылдауға тиіс.

Ұлттық банк қазіргі ахуалдың өте күрделі екенін ескере отырып, барынша икемді қимылдауы, тіпті тапқырлық танытуы керек. Шетелдерде бұған қатысты оң тәжірибелер бар.

Тоғызыншы. Өнім өндіру үшін, ең алдымен, жер керек. Жері жоқ адам бизнеспен айналыса алмайды.

Кәсіпкерлерге жер телімдерін ашық әрі жедел бөлудің тиімді тәсілдері айқындалуға тиіс. Оны жыл соңына дейін әзірлеу керек. Әрбір аймақ пен елді мекенде бос жатқан немесе мақсатына сай игерілмеген жердің бар-жоғын анықтау қажет. Бұл ақпаратты бизнес өкілдері білуге тиіс. Аталған шаралар кәсіпкерлердің ғана емес, жалпы экономиканың бәсекеге қабілетін арттыра түсетіні анық.

ЕКІНШІ БАҒДАР. НАҚТЫ СЕКТОРДЫ ДАМУЫ.

Ең алдымен, жер қойнауын игеру ісіне инвестиция тарту үшін заңнаманы және рәсімдерді барынша жеңілдету керек.

Геологиялық ақпарат туралы бірыңғай мәліметтер банкі құру жұмысын аяқтау қажет.

Үкіметке индустрия және жер қойнауын игеру салаларының инвестициялық тартымдылығын арттыруды тапсырамын.

Былтыр менің тапсырмам бойынша барлық арнайы экономикалық аймақтың тиімділігі бағаланды. Соның нәтижесінде түйткілді тұстарды анықтап, тың тәсілдерді ойластырдық. Енді арнайы экономикалық аймақтарды дамыту үшін мүлде басқа саясатқа көшкен жөн.

Қазіргі таңда шетел компаниялары Қазақстанға көше бастады. Сондықтан, бұл мәселе тіпті өзекті болып отыр.

Арнайы экономикалық аймақтарға инвестициялық жеңілдіктерді саралап беру керек. Негұрлым көп ақша салсаң, соғұрлым көп жеңілдік аласың деген ұстаным басты қағида болуы қажет. Жұмыс істейтін саласы негізгі бағыт болмаса да, маңызды индустриялық жобаларды жүзеге асыратын инвесторлар бар. Оларға салық және кеден жеңілдіктерін ұсынбай-ақ, жер телімдерін беруге болады.

Барлық инвестициялық міндеттемесін адал орындайтын кәсіпорындар да бар. Оларға арнайы экономикалық аймақтан жер телімін жеке меншікке беру мәселесін шешу қажет.

Жалпы, инвестиция тарту жұмысын жүйелі жүргізу керек. Бұл – Үкіметтің алдында тұрған басты міндеттің бірі.

Келесі мәселе. Бұған дейін айтылғандай, мемлекет өзінің экономикаға араласуын біртіндеп азайта береді.

«Самұрық-Қазына» қоры экономиканың басты салаларына бақылау жасауға ғана мүмкіндік беретін мажоритарлы үлесі бар инвесторға айналады. Қордың басқа активтері мен акцияларын жекешелендіру керек. Оны жүзеге асыруға «Халықтық IPO» тәсілін де қолдануға болады.

«Самұрық-Қазына» қоры жеке инвесторлар дербес жүзеге асыра алмайтын аса маңызды жобаларға инвестор ретінде қатыса алады. Мұндай жобаларды Президент анықтайды.

Келесі мәселе – еліміздің транзиттік қуатын арттыру.

Қазақстан қазіргі геосаяси жағдайда Азия-Еуропа арасындағы аса маңызды құрлық дәлізі болып отыр. Біз бұл мүмкіндікті толық пайдаланып, әлемдік маңызы бар

көлік-тасымал торабына айналуымыз керек. Еліміз осы салада ірі жобаларды жүзеге асыра бастады. Атап айтқанда, Ақтауда контейнер хабы құрылып жатыр. Транскаспий дәлізі дамып келеді. Осы жұмыстарға әлемдегі үздік логистика компаниялары тартылады.

«Қазақстан теміржолы» компаниясы толыққанды транзиттік-логистикалық корпорация болып қайта құрылады.

Автожол құрылысына, соның ішінде жергілікті жолдардың сапасына баса мән беру керек. Бюджеттен қыруар қаржы бөлінсе де, бұл мәселе әлі шешімін таппай отыр.

Мен 2025 жылға дейін жергілікті жолдардың кемінде 95 пайызын жақсарту жөнінде тапсырма бердім. Үкімет бұл мәселені тікелей бақылауға алысын.

Жол құрылысындағы заңсыздықтарды анықтау қажет. Бұл жұмыстан нақты нәтиже шығару керек.

Бізге әлі күнге дейін битум тапшы. Бұл – ірі көлемде мұнай өндіретін ел үшін, тіпті, ұят жағдай. Үкімет осы мәселені түбегейлі шешуге тиіс.

Жалпы, ашығын айтуымыз керек, Үкіметтің жұмысында қайта-қайта олықлықтар болып жатыр. Біресе жанар-жағармай, біресе шекер жетіспейді.

Осының бәрі Үкіметтің нақты шешім қабылдауға келгенде өте баяу қимылдап, батыл қадам жасай алмауынан болып отыр. Мұндай жағдайға азаматтардың да көңілі толмайды. Әрине, бұл – орынды. Сондықтан, дәл осылай жалғаса берсе, тағы да нақты кадрлық шешімдер қабылдауға тура келеді.

Келесі мәселе. Ұлттық экономика құрылымында құрылыс секторы маңызды орынға ие. Осы сала ішкі жалпы өнімнің 5-6 пайызын береді. Жанама салалар қосылса, бұл көрсеткіш одан да көп.

Бүгінде Қазақстандағы сәулет-құрылыс қызметін реттейтін 2,5 мыңнан астам құжат бар. Бұл жүйе әбден қағазбастылыққа көмілген. Жемқорлық аз емес. Ескі құрылыс стандарттары мен нормалары әлі де қолданылады. Сондықтан, Үкіметке мүлдем жаңа құжат – Қала құрылысы кодексін қабылдауды тапсырамын.

Әрбір қаланың жер телімдері мен коммуналдық желілердің схемасы көрсетілген функционалды интерактивті картасын жасау керек. Жер кадастрында өнеркәсіптік мақсатқа арналған жер телімдерінің картасын қолданыстағы көлік және коммуникация инфрақұрылымының схемаларымен толықтырып отыру қажет.

Ауыл шаруашылығын дамыту – негізгі проблеманың бірі. Осы саладағы ахуал мемлекетіміздің азық-түлік қауіпсіздігіне тікелей әсер етеді. Еліміздің ауыл шаруашылығы өнімдерінің көлемін және оның қосымша құнын арттыру қажет. Бұл – стратегиялық міндет. Қазір тек бидай мен мал сатып отыратын заман емес. Үкімет агроөнеркәсіп саласын субсидиялаудың ұзақ мерзімге арналған жаңа тәсілдерін әзірлеуге тиіс.

Бюджет қаражатының қайтарымы болуы керек. Мемлекет қаржыны оңды-солды шашып, ысырап етуге жол бермейді.

Субсидия бөлуге және оның жұмсалыуына жүргізілетін бақылауды күшейту керек.

Шаруалардың өзара ұжымдасуы ауыл шаруашылығын дамытуға жол ашып отыр. Біз осындай пилоттық жобаны жүзеге асырдық. Оған қатысқан ауылшаруашылық кооперативтерінің егіні екі есе артық өнім берген. Ал, мал басы шамамен 25 пайызға көбейген. Әр өңірдің ерекшелігін ескере отырып, оң тәжірибені бүкіл елге біртіндеп тарату қажет. Бұл салада озық технологиялар тапшы.

Қазір ауыл шаруашылығына арналған жер туралы толыққанды ақпарат жоқ. Жердің құнары, су ресурсы мен суару жүйесі және оның жолдары жайлы мәліметтер жан-жақта шашырап жатыр. Цифрлық платформа осының бәрін бір жерге жинақтайды.

Тұтастай алғанда, еліміздің агроөнеркәсіп кешені келесі жылдан бастап жаңа әрі тұрақты ереже бойынша жұмыс істеуі қажет.

Игерілмей жатқан жерді қайтарып алу жөніндегі комиссияның қызметіне жеке тоқталғым келеді. Комиссия жұмысының аясында ауыл шаруашылығы мақсатындағы 2,9 миллион гектар жер мемлекетке қайтарылды. Жылдың соңына дейін кемінде 5 миллион гектар жерді қайтарып алу жоспарланып отыр. Игерілмей жатқан немесе заңсыз берілген жер көлемі 10 миллион гектарға жуықтайды. Үкімет пен әкімдіктер келесі жылдың соңына дейін осы жерлерге қатысты нақты шешім қабылдауға тиіс. Қазір жер мәселесін тексеруге жарияланған мораторий де күшін жойды. Бұл қадам жұмысқа оң ықпалын тигізеді деп ойлаймын.

Ел экономикасын тұрақты дамытуға су тапшылығы қатты кедергі болып отыр. Қазір бұл ұлттық қауіпсіздік мәселесіне айналды. Сырттан келетін су азайып барады. Сол судың өзін тиімсіз пайдалану жағдайды одан әрі ушықтырып отыр. Судың 40 пайызы құмға сіңіп жатыр. Бұл салада басқа да түйткілдер аз емес. Атап айтқанда, инфрақұрылым әбден тозған. Сондай-ақ, автоматтандыру және цифрландыру деңгейі төмен. Ғылыми негіздеме жоқ, мамандар тапшы. Бұл мәселелерді шешу үшін Үкімет жанындағы Су кеңесінің жұмысын жандандыру қажет, білімді сарапшыларды жұмысқа тарту керек. Қажетті мамандарды даярлау үшін бұл саладағы іргелі әрі мықты жоғары оқу орнын анықтаған жөн. Су саласын дамытудың үш жылдық жобасын әзірлеу керек.

ҮШІНШІ БАҒДАР. ЕЛ БОЛАШАҒЫНА АРНАЛҒАН СТРАТЕГИЯЛЫҚ ИНВЕСТИЦИЯ.

Еліміздің басты құндылығы – адам. Бұл – айқын нәрсе. Сондықтан, ұлттық байлықты тең бөлу және баршаға бірдей мүмкіндік беру – реформаның басты мақсаты. Ұлт саулығы жақсы болса ғана, қоғам орнықты дамиды.

Денсаулық сақтау саласында біраз реформа жүргізілді. Дегенмен, оның жағдайы әлі де маз емес. Әрине, жылдар бойы қордаланған түйткілдер бір мезетте шешілмейді. Сондықтан, аса маңызды мәселелерді ретке келтіруге баса мән берген жөн. Соның бірі – қаржыландыру жүйесі. Осы салаға қаржының жеткілікті бөлінбеуі қалыпты жағдайға айналған. Соның кесірінен, жұрт сақтандыру жүйесіне қосылса да, медициналық қызмет толық көлемде көрсетілмей отыр.

Бүгінде медициналық көмек мемлекет кепілдік берген және сақтандыру пакеті деп екіге бөлінген. Ашығын айтсақ, мұндай жүйенің тиімділігі төмен. Тіпті, сақтандыру моделі тұрақсыз әрі жүйесіз дамуда. Бұл – үлкен олықлық. Ерікті медициналық сақтандыру жүйесін енгізетін уақыт әлдеқашан жетті.

Үкіметке денсаулық сақтау саласын және жалпы әлеуметтік саланы қаржыландыру жүйесін қайта қарауды тапсырамын.

Медициналық инфрақұрылымды кешенді түрде жақсартуға баса назар аудару керек. Мемлекет пен жекеменшіктің серіктестігін тиімді пайдаланған жөн.

Медицина – инвестиция салуға қолайлы сала. Тек оған дұрыс жағдай жасау қажет.

Мен келесі жылдан бастап ұлттық жобаны жүзеге асыруды тапсырдым. Бұл құжат, ең алдымен, ауыл тұрғындарының сұранысын қанағаттандыруға арналған.

Бүгінде еліміздегі 650 елді мекенде емдеу мекемесі жоқ. Алдағы екі жылда бұл ауылдарда медициналық және фельдшерлік-акушерлік бөлімшелер салынып, қажетті құрал-жабдықпен толық қамтамасыз етіледі.

Осылайша, мемлекет бір миллионнан астам адамның алғашқы медициналық-санитарлық көмек алуына мүмкіндік жасайды.

Ұлттық жоба аясында 32 аудандық аурухана заманға сай жаңартып, енді ауданаралық көпбейінді мекемеге айналады. Онда инсульттен емдеу орталықтары, хирургия, жансақтау және оңалту бөлімдері ашылады. Бұл төрт миллионнан астам адамға көрсетілетін медициналық қызметтің сапасын арттырады. Сонымен қатар, телемедицина бағытын дамытамыз. Сол арқылы шалғайда тұратын халыққа сапалы медициналық қызмет көрсетілетін болады.

Денсаулық сақтау саласы бәсекеге қабілетті болуы үшін дәрігерлер дайындау жүйесін жетілдірген жөн. Медициналық жоғары оқу орындарының жанынан көпбейінді ауруханалар және клиникалар ашылады. Алдағы үш жылда резидентураға бөлінетін грант саны 70 пайызға көбейеді.

Мұның бәрі ұлт денсаулығын сөз жүзінде емес, іс жүзінде жақсартуға септігін тигізеді.

Келесі маңызды мәселе – білім беру жүйесі туралы. Бұл сала ұлт сапасын жақсарту ісінде аса маңызды рөл атқарады.

Қазақта «Ел боламын десең, бесігіңді түзе» деген сөз бар.

Сондықтан, мектепке дейінгі тәрбие жұмысы басты назарда болуы керек.

Алайда, бізде екіден алты жасқа дейінгі балалардың жартысынан астамы ғана балабақшаға барады. Мұндай олықлыққа жол беруге болмайды.

Балаларды балабақшамен қамтамасыз ету мәселесін түпкілікті шешу қажет. Оған қоса, тәрбиешілердің әлеуметтік мәртебесін арттырып, жалақысын көбейту керек. Осы саладағы мамандарға қойылатын нақты талаптар бекітілуі тиіс. Олардың жұмыс жүктемесін де біртіндеп азайтқан жөн.

Өз ісіне адал ұстаздар білім беру саласының дамуына зор үлес қосады. Сондықтан, балабақшаны емес, тәрбиешіні аттестациялау қажет.

Орта білімнің сапасы – табысты ұлт болудың тағы бір маңызды шарты. Әрбір оқушының білім алып, жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдай жасалуға тиіс. Сол үшін «Жайлы мектеп» ұлттық жобасы қолға алынды.

Біз 2025 жылға дейін 800 мың баланың заманауи мектепке оқуына жағдай жасаймыз. Осылайша, апатты жағдайдағы және үш ауысыммен оқитын мектеп мәселесін толық шешеміз. Бұл ауыл және қала мектептерінің айырмашылығын едәуір азайтады.

Жалпы, мектеп салу Үкімет және әкімдіктер үшін басты міндеттің бірі болуы керек.

Жемқорлар сотталғанда, олардың заңсыз тапқан қаржысы мемлекетке өтіп, түгелдей мектеп құрылысына жұмсалуға тиіс. Үкімет осы бастаманы заң тұрғысынан рәсімдеу туралы шешім қабылдауы керек.

Мектеп формасын барлық оқушыға барынша қолжетімді ету аса маңызды. Әлеуметтік тұрғыдан елсіз саналатын кейбір топтағы балаларға оны бюджет есебінен беру қажет деп санаймын. Мектеп формасына арналған мемлекеттік тапсырысты отандық жеңіл өнеркәсіпті дамытуға бейімдеген жөн.

Әділетті Қазақстанды құру ісінде мұғалімдердің рөлі айрықша екені сөзсіз. Мемлекетімізде соңғы жылдары ұстаз

(Жалғасы 5-бетте).

мамандығының абырой-беделін арттыру үшін көп жұмыс жасалды. Дегенмен, бұл бағытта әлі де біршама өзгерістер жасау қажет.

Педагогикалық жоғары оқу орындарын аккредитациялаудың жаңа стандарты қабылданады. Сондай-ақ, ұстаздардың құзырет аясы айқындалады.

Жаһандық ғылыми-техникалық даму барысын ескерсек, жоғары сыныптарда жаратылыстану-математика пәндерін және ағылшын тілін оқытуды барынша күшейту маңызды.

Қоғамда қазақ және орыс тілін мектепте оқыту мәселесі бойынша пікірталас болып жатыр. Нақты айтайын: біз қазақ тілін де, орыс тілін де жақсы білетін балаларды тәрбиелеуіміз қажет. Себебі, бұл ұрпақтың мүддесі үшін керек. Оқу-ағарту министрлігі популисттердің жетегінде кетпей, балалардың мүддесін қорғауға тиіс. Білімді және бірнеше тілді меңгерген ұрпақ болашаққа сеніммен қадам басады. Біздің күшіміз – жастардың білімінде.

Техникалық және кәсіби білім беретін оқу орындары еңбек нарығының нақты сұранысына бейімделуі және еліміздің жаңа экономикалық бағдарының міндеттеріне сай болуы керек.

Ата-аналар мен оқушылар алған білімінің және игерген машық-дағдысының сапалы және сұранысқа ие болуы үшін белгілі бір деңгейде жауапты екенін сезінуге тиіс. Сондықтан, олармен де үнемі әріптестік қатынас орнату керек. Осы мақсатта жеке білім беру вачерлерін енгізу жоспарланып отыр.

Баланың білім алуына, оның ішінде сыныптан тыс оқуына мемлекет бөлетін қаражат біріншілік білім беру есепшоттарында жинақталады.

Бір сөзбен айтқанда, мұны балалардың білім алуына инвестиция ретінде жұмсалатын алғашқы мақсатты капиталы деуге болады. Бұл қадам еліміздің әрбір азаматы үшін бірдей мүмкіндік қағидатын іс жүзінде қолдануға жол ашады. Жоғары білім саласындағы реформаларды да осы бағытта жүзеге асырған жөн.

Отандық жоғары оқу орындарының білім сапасы артқан сайын ондағы оқу ақысы да өсе түседі. Сондықтан мемлекет Ұлттық біріншілік тестілеудің нәтижесіне және басқа да көрсеткіштерге байланысты білім беру гранттарын әртүрлі деңгейде бөлуді жоспарлап отыр. Оның көлемі 30-дан 100 пайыз аралығында болады.

Білім алуға жылдық өсімі 2-3 пайыз болатын жеңілдетілген несиелер де беріледі. Бұл шаралар жоғары білімнің қолжетімділігін арттырып қана қоймай, қоғамда әріптестік және өзара жауапкершілік қағидатын нығайта түседі.

Келесі маңызды мәселе – студенттерді жатақханамен қамтамасыз ету. Бұл түйткілді шешу үшін жоғары оқу орындарымен және құрылыс компанияларымен мемлекеттік-жеке меншік серіктестік орнату тәсілін барынша енгізу керек. Сондай-ақ, барлық мәселенің шешімін табуды мемлекеттің мойнына ілу дұрыс емес деп санаймын. Сол себепті, мемлекеттен қаражат алу үшін жеке меншік жоғары оқу орындарының жатақханасы болу шарт. Әрине, мұны оқу орындарынан біртіндеп талап еткен жөн.

Студенттердің жекелеген, әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған санаттары үшін пәтер жалдауға кететін шығынын субсидиялау мүмкіндігін де қарастыруға болады. Жоғары оқу орындары жанындағы эндаумент-қорлар білім беру эоқжүйесін дамытудың негізгі буынына айналуға тиіс.

Мақсатты капиталдың мұндай қорлары әлемдегі озық университеттерде ғылымды және инновацияны қаржыландырудың өзегі саналады.

Еңбекақыны нарықтағы жағдайға сай өсіру – халықтың әл-ауқатын арттырудың басты факторы. Мемлекет ең төменгі жалақыны айқындаудың жаңа тәсілін енгізеді. Бұл әдіс оның мөлшерін біртіндеп ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Мен ең төменгі жалақы деңгейін 60 мың теңгеден 70 мың теңгеге дейін көтеру туралы шешім қабылдадым. Бұл шешім 1,8 миллион азаматтың табысына тікелей әсер етеді.

Біз зейнетақы жүйесін де қайта жаңғыртамыз. Зейнетақының ең төменгі базалық мөлшерлемесін біртіндеп ең төменгі күнкөріс деңгейінің 70 пайызына, ал жоғарғы шегін 120 пайызына жеткізу қажет. Бұған дейін қабылданған шешімдермен бірге бұл қадам 2025 жылға қарай жиынтық зейнетақы мөлшерін орташа алғанда 27 пайызға көбейтеді.

Сондай-ақ, әлеуметтік талап-тілегін ескере отырып, әйелдердің зейнет жасын 2028 жылға дейін 61 жас деңгейінде қалдырамыз.

Біріншілік жинақтаушы зейнетақы қорының тиімді инвестициялық стратегиясын әзірлеу қажет. Бұл жұмысқа іскерлік абырой-беделі мен кәсіби біліктілігі жоғары мамандары бар жеке компанияларды тартуға болады.

Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесіне де өзгеріс енгізу керек. Біз 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап бала күтімі үшін төлемақы төлеу мерзімін сәби бір жарым жасқа толғанға дейін ұзартамыз. Балалардың ең маңызды шағында – сәби кезінде ата-аналары жанында көбірек болады.

Әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысушыларға жұмыссыз қалғаны үшін төленетін төлемақы орташа айлық табысының

45 пайызына дейін көбейтіледі. Бұл қадам осындай жағдайға тап болған жандарға септігін тигізіп, қызметке тезірек оралуына мүмкіндік береді.

Атаулы әлеуметтік көмектің біріншілік жүйесін құру азаматтардың әл-ауқатын жақсарту ісіндегі маңызды қадамның бірі болмақ.

2023 жылдан бастап, Отбасының цифрлық картасы және Әлеуметтік әмиян сияқты тәсілдерді енгізу жоспарланып отыр.

Осы бастамалар аясында мемлекеттік қолдаудың түрлі шаралары біріктіріледі.

Оның бәрі барынша түсінікті, ең бастысы, нақты болады әрі алдын-ала жасалады.

Жастарға жан-жақты қолдау көрсету – мемлекетіміздің басты міндетінің бірі. Еңбекпен қамтитын түрлі шаралар арқылы келесі жылы 100 мың жасқа жұмыс беруіміз керек. Жастардың кәсіпкерлік бастамаларына қолдау көрсетіле бермек. Оларға жеңілдетілген тәртіппен жылдық өсімі 2,5 пайыз болатын шағын несиелер беріледі. Бұл шаралар қоғамның барынша үйлесімді әрі әділетті болуына ықпал етеді.

Жалпыхалықтық референдумда қабылданған конституциялық өзгерістер Әділетті Қазақстанның символына айналды.

Біз Ата Заңымызда жер мен табиғи ресурстар халықтың меншігі деген басты қағидатты бекіттік. Бұл – құр сөз емес. Бұл – барлық реформаның арқауы.

Әрбір отбасы еліміз пайдаланып жатқан ұлттық байлықтың игілігін көруі керек. Сондықтан, мен жариялаған Балалар жылының аясында «Ұлттық қор – балаларға» атты мүлде жаңа бағдарламаны жүзеге асыру өте маңызды деп санаймын.

Ұлттық қордың жыл сайынғы инвестициялық табысының 50 пайызын балалардың арнаулы жинақтаушы есепшотына аударуды ұсынамын. Қаржы әр бала 18 жасқа толғанға дейін аударылып тұрады, оны мерзімінен бұрын есепшоттан шығарып алуға болмайды. Жинақталған қаржы балалар көмелет жасына толғаннан кейін олардың баспана немесе білім алуына жұмсалатын болады. Бұл қаражат өскелең ұрпақтың үлкен өмірге қадам басуына мүмкіндік береді. Қор, шын мәнінде, ұлттық мәртебеге ие болып, халқымыздың игілігіне қызмет етеді. Бастаманы мұқият әзірлеу қажеттігін ескере отырып, жобаны 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап іске қосуды тапсырамын.

«Самұрық-Қазына» қоры таза пайдасының кемінде 7 пайызын «Қазақстан халқына» қоғамдық қорына аударатын болады. Бұл – Жаңа Қазақстанның сипатына сай келетін маңызды бастама. Сондай-ақ, табысы мол кәсіпкерлер мен азаматтар қорға демеушілік көрсете береді деп сенемін.

Жалпы, адам әлеуетін дамыту – маңызды мәселенің бірі. Осы орайда, шетелден дарынды жандарды елге тарту қажет. Әсіресе, шығармашылық және кәсіпкерлік салада жетістікке жеткен азаматтарды шақыру керек. Мен тиімді көші-қон саясаты туралы айтып отырмын.

Сұранысқа ие болып отырған және жоғары білікті мамандардың тапшылығын азайту қажет. Ғылым, денсаулық сақтау, өндіріс, IT салаларының білікті мамандарына жеңілдік жасалады. Мемлекет оларға елімізде тұрақты тұру үшін виза береді. Шетел кәсіпкерлері он жылға виза рәсімдеп, Қазақстанда тұруға мүмкіндік алады. Бірақ, олар экономикамызға 300 мың доллардан астам инвестиция салуы қажет.

Қандастардың көшіп келуіне және ішкі миграцияға қатысты саясат түбегейлі өзгереді. Бұл орайда, демографиялық және экономикалық үрдістерді ескеру керек. Сондай-ақ, жалпыұлттық мүддені басшылыққа алу өте маңызды.

Қуатты ұлттың діңгегі – халық. Ең бастысы, азаматтарымыздың денсаулығы мықты, білімі терең болуы керек.

Кәсібилік пен еңбекқорлық қоғамымызда ең жоғары орында тұруы қажет. Тағы да қайталап айтамын. Елімізде еңбекқор адам, кәсіби маман ең сыйлы адам болуға тиіс. Осындай азаматтар мемлекетімізді дамытады. Мен Ұлттық құрылтайда және «Жастар рухының» съезінде бұған арнайы тоқталдым. Біз қарапайым еңбек адамына құрмет көрсетуіміз керек. Қандай кәсіппен айналыссаң да, оны сапалы атқару маңызды.

Жастар нақты бір мамандықтың қыр-сырын жетік білуге ұмтылғаны жөн. Өз саласының шеберіне әрдайым сұраныс болады. Өскелең ұрпақ Қазақстанда ғана емес, өзге елдерде бәсекеге қабілетті болуы керек.

Көрші мемлекеттің азаматтары шетелге барып, жұмыс тапсамай еңбек етіп жатыр. Олар біздің елде де өте жақсы табыс тауып жүр. Шын мәнінде, ең бастысы – адал еңбек. Біз мұны жете түсінетін ұрпақ тәрбиелеуге тиіспіз. Идеология жұмысында осыған баса мән берген жөн.

ТӨРТІНШІ БАҒДАР. МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ІСІН ҚАЙТА ЖАҢҒЫРТУ.

Экономиканы түбегейлі реформалау үшін мемлекеттік басқару жүйесіне серпіліс қажет. Жұрт бос сөзден, жарқын болашақ туралы жалынды ұрандардан жалықты. Халық мемлекеттік органдардың өз уәдесін қағаз бетінде емес, іс жүзінде орындағанын қалайды.

Саяси қызметшілердің жеке жауапкершілігін арттыра отырып, мемлекеттік басқару жүйесін орталықсыздандыруға

баса мән беру керек. Үкіметтің кейбір құзыреттерін министрліктерге берген жөн. Нақты бір саладағы саясатқа «құжымдасқан кабинет» емес, нақты бір министр жауап беруге тиіс.

Үкімет салааралық мәселелерді шешумен шұғылданыуы қажет. Премьер-Министр Кеңесін мемлекеттік басқару ісінің үздік стандарттарына сай келетін, ықшамды Үкімет аппараты ретінде қайта құру осы бағыттағы алғашқы қадам болмақ. Басты мақсат – оның атауын өзгерту емес, нақты реформа жасау. Біз орталық мекемелерді оңтайландыру арқылы жергілікті атқарушы органдардың өкілеттігін айтарлықтай кеңейтуіміз керек. Бұл тәсіл қордаланған мәселелерді өңірлерде, ел ішінде шешуге мүмкіндік береді.

Жергілікті өзін-өзі басқару мәселелеріне, қоғамдық кеңестердің, пәтер иелері кооперативтері мен мүлік иелері бірлестіктерінің қызметін өзгертуге айрықша назар аудару қажет.

Тұрғын үйлер мен қала инфрақұрылымын абаттандыру мәселесін қолға алу керек. Ғимараттардың сыртқы көрінісі және ішкі инфрақұрылымының қызметі азаматтардың көңілінен шықпайды, елімізді шетелдіктердің алдында ыңғайсыз жағдайға қалдырады.

Үкіметке жаңа әкімшілік реформа әзірлеуді тапсырамын. Оған қоса, мемлекеттік органдардың жұмыс нәтижесін жақсартып, жауапкершілігін арттырған жөн.

Бізге сапалық тұрғыдан жаңа мемлекеттік басқарушылар керек. Мемлекеттік қызметшілерді іріктеу және жұмыстан босату жүйесін заман талабын ескере отырып, қайта жасау қажет. Мемлекеттік қызмет жеке сектордағы кәсіби мамандар үшін барынша ашық болғаны дұрыс. Кадрлық резервті нығайту керек.

Мемлекеттік қызметшілер агенттігі толыққанды стратегиялық HR институтына айналуға тиіс. Үкімет Агенттігімен бірлесіп бүкіл әлемдегі азаматтарымыздың әлеуетін жұмылдыру үшін арнайы платформаны іске қосуы керек.

Квазимемлекеттік сектордағы басқару ісінің тиімділігін арттыруға айрықша назар аударған жөн. Бұл бағытта нақты жұмыс атқарыла бастады. Соны аяғына дейін жеткізу керек. Ол үшін «Самұрық-Қазына» қорының жаңа жұмыс үлгісін түпкілікті айқындап алу қажет.

Әлемдегі ең үздік инвестициялық және өндірістік компанияларды үлгі ретінде алу керек. Мемлекеттік активтерді басқару ісі барынша ашық болуға тиіс. Үкімет жыл сайын Ұлттық баяндама әзірлеуді қамтамасыз етеді және оны Парламентке жолдайды.

БЕСІНШІ БАҒДАР. ЗАҢ ЖӘНЕ ТӘРТІП.

Қоғамда заң үстемдігі берік орнығып, сот төрелігі әділ атқарылуы қажет. Осыған орай, қазылар қауымын шұғыл түрде қайта іріктеп, жаңартып жасақтау керек.

Қазылар жоғары білікті, адал, сондай-ақ, жемқорлықтан таза болуы қажет. Ең алдымен, барлық судьялардың мәртебесін теңестірген жөн. Олар өзінен жоғары тұрған әріптестеріне тәуелді болмауы керек.

Көптеген сот төрағасы лауазымы судья лауазымы болып өзгереді. Сот төрағасы және Сот алқасының төрағасы лауазымына үміткерді судьялар өздері сайлайтын тәсіл енгізуді ұсынамын. Жоғарғы Сот судьяларын да сайлау арқылы таңдау тәсілін енгізген жөн. Ол үшін Президент үміткерлерді баламалы негізде Сенатқа ұсынуы керек. Аталған салаға мықты заңгерлерді тарту үшін материалдық жағдай жасау қажет.

Судьялардың дербестігін арттыру үшін Жоғарғы сот кеңесінің мәртебесін нығайтқан дұрыс. Судья болуға үміткерлерді дайындау, біліктілігін көтеру жұмысы Кеңестің құзыретіне беріледі. Сондай-ақ, олардың шекті жасын ұзарту, өкілеттігін тоқтату мәселесімен де осы мекеме айналысады. Бұл мемлекеттік орган нақты кадрлық функциялары бар, толыққанды институтқа айналуы керек. Кадрларды іріктеуден бастап, барлық деңгейдегі соттарды тағайындауға ұсыным беруге дейінгі бүкіл міндет соларға жүктеледі.

Күштік құрылымдар сотқа ықпал етеуге тиіс. Бұл – өте маңызды. Судьяларға әкімшілік қысым көрсететін амал-тәсілдің бәрі жойылуы керек. Судьялардың қызметіне араласуды шектей отырып, олардың заң бұзғаны үшін жауапкершілігін арттырамыз.

Судьяның өрескел қателік жіберген және күшін жойған әрбір сот актісін Қазылар алқасы тексеруге тиіс.

«Сот төрелігін атқару сапасы» бойынша судьяларды бағалау және жауапкершілікке тарту институтын түбегейлі қайта қараған жөн.

Апелляция институтын реформалау қажет. Істер бірінші сатыдағы сотқа қайтарылмай, нақты мән-маңызы бойынша шешім шығарылуы керек.

Әкімшілік әділеттің қолданылу аясын да кеңейту қажет. Әкімшілік құқық бұзушылықтардың ауқымды бөлігінің және мемлекеттік органдармен арадағы азаматтық-құқықтық даулардың Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекспен реттелуі отандық сот төрелігін барынша ізгілендіріп, әділдікке бастайды.

Сонымен бірге, аудандық және облыстық соттар деңгейіндегі

сот төрелігінің қолжетімді болу мәселесін пысықтау керек. Бизнес өкілдері сот алымдарының тым жоғары болуы олардың өз мүддесін қорғауына айтарлықтай кедергі келтіреді деп есептейді. Бұл – орынды пікір.

Сондықтан, қазіргідей талап-арызда көрсетілген сомдан алынатын пайыз мөлшерінің орнына мүлік даулары бойынша ойға қонымды алым мөлшерін белгілеу қажет.

Мемлекеттің сот процесіне қатысуын азайтқан жөн. Мемлекеттік органдар арасындағы сот дауларын да ретке келтіретін кез келді. Егер екі министрлік заң нормаларын әртүрлі түсінсе, ондай мәселені Үкімет түпкілікті шешуге тиіс. Дәл осындай тәсілді мемлекеттік органдардың мемлекеттік ұйымдармен арадағы дауларына да қатысты қолдану қажет.

Түрлі өңірде ұқсас істер бойынша әртүрлі шешімдер қабылданатын жайттар жиі кездеседі. Қазір цифрлық талдау жасайтын құрал әзірленуде. Сол арқылы сот төрелігін атқару ісін біріздендіруге мүмкіндік туады.

Жоғарғы Сот осы интеллектуалды жүйені толық енгізуді тездеткені жөн.

Әрине, сот жүйесін реформалау мұнымен аяқталмайды. Бұл шаруамен мамандар Жоғарғы Соттан тыс айналыса береді. Осы қадам үдеріске бәсекелік сипат беріп, оны қоғам өкілдері мен тәуелсіз сарапшылар үшін ашық, яғни, анағұрлым тиімді етеді.

Келесі мәселе – құқық қорғау органдарын реформалау туралы. Бұл сала әрдайым қоғамның жіті назарында.

«Қасіретті қаңтар» оқиғасы тәртіп сақшылары үшін нағыз сынақ болды. Ол кезде арандатушылардың кесірінен шерулер жаппай тәртіпсіздікке ұласты. Оның ақыры мемлекетке қарсы бүлік шығаруға әкеп соқтырды. Жұртты арандатушылардың көбі шартты немесе жеңіл жазамен құтылып кетті. Шын мәнінде, олардың кінәсі әлдеқайда ауыр. Өйткені, жағдайды қасақана ушықтырды. Соның салдарынан іс насырға шауып, қайғылы оқиғалар болды.

Маған құқық қорғаушылар, адвокаттар қауымдастығының өкілдері бірнеше рет өтініш жолдады. Олар елді жаппай тәртіпсіздікке үндеген адамдарды қатаң жазалау қажет екенін айтты. Бұл – орынды ұсыныс.

Сондықтан, өкілетті органдарға осы мәселені қарастырып, нақты шара қабылдауды тапсырамын.

Біз кез келген ашық арандатушылыққа және заңсыз іс-әрекетке қатаң тосқауыл қоюымыз керек. Ел ішіне іріткі салған және заң бұзуға шақырған адамдар қатаң жазадан құтылып кетпейді.

«Саяси плюрализмге ашықпыз, экстремизмнен, қарақшылық пен бұзақылықтан қашықпыз» деген ортақ қағиданы бүкіл қоғамның есіне салғым келеді.

Қасақана арандату басталған жерде, сөз бостандығы мен пікір алуандығы туралы әңгіме қозғаудың өзі артық. Бұл – қоғамның тұрақтылығы мен қауіпсіздігіне нұқсан келтіру, мемлекеттің тұғырын шайқауға әрекеттену деген сөз.

Бізге ел бірлігі ауадай қажет. Ереуілге қатысқандар да, күштік құрылым қызметкерлері де – өз азаматтарымыз. Олар сот әділ өтеді деп қана емес, қоғам кешірімді болады деп үміттеніп отыр.

Мемлекет қаңтар оқиғасына қатысқан, бірақ ауыр қылмыс жасамаған азаматтардың жазасын жеңілдетті. Заң бұзғандардың бірқатары кінәсін түсініп, өткен іске өкініп отыр. Оларға кешіріммен қараған дұрыс деп ойлаймын. Сондықтан, мен қаңтар оқиғасына қатысушыларға бір реттік рақымшылық жариялау туралы шешім қабылдадым.

Рақымшылық жаппай тәртіпсіздікті ұйымдастыруға қатысы бар адамдарға, сондай-ақ, мемлекетке опасыздық жасағаны және билікті күшпен басып алуға әрекеттенгені үшін айыпталғандарға қолданылмайтыны түсінікті.

Сондай-ақ, лаңкестік және экстремистік қылмыс жасағандарға, рецидивистерге, жұртты азаптағандарға рақымшылық болмайды.

Біз адамгершілік таныта отырып, осы қайғылы оқиғадан тиісті қорытынды жасаймыз. Мұндай жағдай енді ешқашан қайталанбайды. Бұған жол бермейміз.

Қаңтар оқиғасы кезінде қаза болған азаматтардың жағдайы төмен отбасыларына материалдық көмек беріледі. «Қазақстан халқына» қоры да осы игі іске лайықты үлес қоса береді деп ойлаймын.

Біз қаңтар оқиғасынан сабақ алып, қоғамдық қауіпсіздікті едәуір күшейту қажеттігін түсіндік.

Соңғы кезде адам өлтіру, қарақшылық жасау сияқты ауыр қылмыстар көбейіп барады. Аса қатыгездікпен жасалатын мұндай әрекеттер бүкіл қоғамға қатер төндіреді.

Жазаны қағайту, мұндай қылмыс жасағандарды шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды доғару арқылы осы қауіпті үрдістің тамырына балта шабу керек.

Отбасылық зорлық-зомбылықты қылмыс санатына жатқызу мәселесі қоғамда көптен бері талқыланып жүр.

Құқық қорғау органдары бұл ұсыныстың дұрыс екеніне күмәнмен қарайды. Себебі, мұндай тұрмыстық жағдайларды анықтау оңай емес, яғни осындай оқиғаларды тергеп-тексеру қиынға соғады. Бұл сөздің де жаны бар. Бірақ, қалай десек те, отбасылық зорлық-зомбылыққа көз жұма қарауға болмайды.

Отбасында ойран салатындар жазаға тартылмаса, олар одан бетер басынып кетеді. Ал, жапа шеккендер мүлдем қорғаусыз қалады. Мұндай әрекеттер үшін жазаны күшейтетін кез келді деп санаймын. Зардап шеккен жандар елдің сөзінен немесе біреудің қысым жасауынан қорықпауы қажет. Сондықтан, полиция қызметкерлері олармен өте мұқият жұмыс жүргізіп, тиісті шараларды қолдануы керек.

Синтетикалық есірткі тұтынағындардың көбеюі ұлт саулығына зор қауіп төндіруде. Қазіргі ахуал өте күрделі, соңғы үш жылда тәркіленген «синтетиканың» көлемі 10 есе артқан. Уақыт өткен сайын мұндай есірткі арзан әрі қолжетімді бола бастады. Нашакорлар оны әлеуметтік желі мен түрлі мессенджер арқылы емін-еркін сатып алып жатыр. Есірткіні, тіпті, үйге әкеп беретіндер бар. Бұл – аса қауіпті әрі ауқымды әлеуметтік кесел.

Синтетикалық есірткіні өндіруге және таратуға қарсы күрес жалпыұлттық деңгейде жүргізілуге тиіс. Сондықтан, нашакорлықпен және есірткі саудасымен күресудің кешенді жоспарын әзірлеу қажет.

Интернет және телефон арқылы жасалатын алаяқтық әрекеттерге айрықша назар аудару керек.

Құқық қорғау органдары мұндай қатерлерді анықтап, қылмыскерлерді құрықтау үшін ақпараттық-сараптама жұмысын күшейтуі керек. Сондай-ақ, азаматтардың құқықтық және қаржылық сауатын жүйелі түрде арттырған жөн.

Бюджет қаржысын және жалпыұлттық байлықты талан-таражға салаатын жемқорлық әрекеттер мен оның астыртын жолдарын ұйымдастырушыларды іздеуге, түпкі амал-тәсілдерін анықтауға барынша күш салу өте маңызды.

Қылмыстық және Қылмыстық-процестік кодекстерді мұқият саралап, ондағы қолданылмайтын немесе сот төрелігіне кедергі келтіретін артық-ауыс нәрсені бөрінен арылу қажет. Тиісті түзетулер енгізілгеннен кейін оларды қайта-қайта өзгерте бермеу қажет. 2015 жылдан бері Қылмыстық және Қылмыстық-процестік кодекстерге 1200-ден астам өзгеріс енгізілген.

Уақытша жағдайларға байланысты немесе аясы тар корпоративті мүдделерге бола заңдарды өзгертуге жол берілмеуге тиіс.

Сондықтан, қылмыстық және қылмыстық-процестік заңнаманы түзету құзыретін Әділет министрлігіне беру қажет. Ол үшін мекеменің кадрлық әлеуетін нығайтып, заң шығару қызметінің сапасын арттыру керек.

Құрметті отандастар! Біз бүгін алдағы реформалардың бағыт-бағдарын айқындап алдық.

Енді мемлекетімізді және қоғамның барлық саласын жаңғырта түсуге тиіспіз.

Саяси реформалар «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» формуласымен жүзеге асырылып жатыр. Бұл тұжырым – қоғамымыздың мызғымас тұғыры.

Реформалардың мазмұны жан-жақты толығы бермек. Жалпыұлттық ынтымақты және билік пен қоғамның серіктестігін нығайта береміз.

«Халық үніне құлақ асатын мемлекет» қағидасын ұстану аса маңызды.

Біз қоғамға іріткі салуды емес, елді ізгі мақсатқа жұмылдыруды ойлауымыз керек. Әділетті Қазақстан идеясының түпкі мәні – осы.

Біздің алдымызда айрықша міндет тұр. Бұл – еліміздің егемендігін және жеріміздің тұтастығын сақтап қалу.

Елдігімізді қорғаудың ең басты жолы – берекелі бірлік. Бұдан басқа жол жоқ. Ел бірлігі қашанда ең басты құндылық саналған. Қазір оның өзектілігі арта түсті.

Халқымыз татулық пен тұрақтылыққа ерекше мән берген. Оны бөрінен биік қойған. Біз дәл осы кезде бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығара білуіміз керек.

Құрметті Парламент депутаттары! Қадірлі отандастар!

Мемлекетіміздің болашағына тікелей қатысы бар ой-пікірлерімізді ортаға салғым келеді.

Қазіргі геосаяси жағдайда біз мемлекеттілігімізді біртіндеп нығайтып, реформалар мен жаңару бағдарын нық ұстануымыз қажет.

Барынша мұқият әрекет жасап, еліміздің ұзақ мерзімді мүддесіне сай жұмыс жүргізуіміз керек.

Реформалардың қазіргі қарқынын сақтау, саяси мәселелердің бөрінен кейінге қалдырмай шешу аса маңызды. Ол үшін алдағы сайлау кезеңдерін тиімді жоспарлау қажет.

Президенттің кезекті сайлауы 2024 жылы, ал Парламент сайлауы 2025 жылы өтуге тиіс екенін баршаңыз білесіздер.

Жаңа стратегияға сәйкес басты мемлекеттік институттарды кешенді түрде қайта жаңғыртуға кірісу қажет деп санаймын.

Бұл қадам бізге әр азаматымыздың әл-ауқатын арттыру және бүкіл елімізді өркендету жолындағы ортақ жұмысты жандандыруға мүмкіндік береді.

Билік өзінің жоспарын қоғамнан жасырын ұстайтын саяси дәстүрден арылуымыз керек. Сондықтан, мен бүгін алдағы сайлау науқандарының кестесін барша халыққа жариялағым келеді.

Мен биылғы күзде кезектен тыс Президент сайлауын өткізуді

ұсынамын.

Әділетті Қазақстанды құру жолында түбегейлі және жан-жақты реформаларды табысты жүзеге асыру үшін халықтың жаңа сенім мандаты қажет.

Мен үшін мемлекет мүддесі бөрінен биік. Сондықтан, мен өкілетті мерзімімді қысқартуға және кезектен тыс Президент сайлауына баруға дайынмын.

Сондай-ақ, мен көп ойланып, Президент өкілетті мерзімдерінің санын және ұзақтығын қайта қарау қажет деген байламға келдім.

Президент мандатын ұзақтығы 7 жылдық бір мерзіммен шектеуді ұсынамын. Бірақ, қайта сайлануға тыйым салынады.

Бұл бастаманың негізі қандай? Бір жағынан, 7 жыл – кез келген ауқымды бағдарламаны жүзеге асыру үшін жеткілікті кезең. Екінші жағынан, Президент мандатын бір мерзіммен шектеу Мемлекет басшысының жалпыұлттық дамудың стратегиялық міндеттерін шешуге барынша жұмылуын қамтамасыз етеді.

Тіршілік тоқтамайды, жаһандық үдерістер мен ел ішіндегі қоғамдық дамудың қарқыны күн өткен сайын артып келеді.

Мен ұсынып отырған конституциялық жаңалық билікті монополизациялау қауіпін айтарлықтай азайтады. Дәл осы себепті, мен президентті бір мерзімге ғана сайлау нормасын енгізуді ұсынып отырмын. Біз билікті жасақтаудың және оның қызметін қамтамасыз етудің өркендетуі қағидаттарын бекітуге тиіспіз.

Жаңа президенттік жүйе саяси тұрақтылықты нығайтып, қоғамдық құрылыстың қазақстандық үлгісін орнықтырады. Президентті бір мерзімге ғана сайлау нормасын сайлаудан кейін Парламенттің қарауына ұсынамын. Парламент оң шешім қабылдаса, Отанымызда жаңа саяси дәуір басталады.

Елімізді саяси жаңғырту үдерісінде парламентаризмді дамыту ісі айрықша орын алады. Жаңарған Ата Заңымыз әділ әрі ашық ережелері бар саяси жүйенің мүлде жаңа стандарттарын енгізеді.

Саяси партияларды тіркеу рәсімі айтарлықтай жеңілдетіледі. Парламент пен мәслихаттарды партиялық тізім және бір мандатты округ бойынша жасақтаудың тың тәсілдері іске қосылады.

Жалпы, конституциялық реформада көзделген институционалдық өзгерістің бөрінен осы жылдың соңына дейін заңмен бекітіп, аяқтау қажет.

Бұл өзгерістер саяси партиялардың санын арттырады, саяси бәсекені күшейтеді, халық қалаулыларының жаңа легі пайда болуына септігін тигізеді.

Ескі тәсіл бойынша сайланған биліктің өкілді органдарының кезектен тыс сайлау науқаны арқылы жаңаруы заңдылық.

Сондықтан, Мәжілістің және барлық деңгейдегі мәслихаттардың сайлауын келесі жылдың бірінші жартысында өткізуді ұсынамын.

Біз көпшіліктің мүддесін білдіретін депутаттардың жаңа құрамын жасақтаймыз. Бұл қадам мәслихаттар мен Парламент жұмысының тиімділігін арттырады сөзсіз. Болашақта Үкімет құрамына сайлаушылардың басым көпшілігінің дауысын алған саяси күштердің ғана емес, Парламенттегі басқа да партиялардың өкілдері кіруі мүмкін.

Мұндай тәсіл атқарушы билікке бүкіл қоғамның талап-тілегін ескеретін тиімді шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Сонымен, биыл Президент сайлауы, келесі жылы Мәжіліс және мәслихат депутаттарының сайлауы өтеді. Содан кейін Үкімет құрамы жасақталады.

Соның нәтижесінде 2023 жылдың ортасында Президент, Парламент, Үкімет сияқты негізгі саяси институттардың бөрі қайта жаңғырып, жаңарады.

Біз ашық бәсекелестік орныққан және бөрінен тең мүмкіндік берілетін Әділетті Қазақстанды құрып жатырмыз.

Ауқымды саяси өзгерістерді ашықтық, әділдік және өзара сенім арқылы жүзеге асыру аса маңызды.

Жаңа сайлау науқанының мерзімдерін және оның ретін елге ашық жариялау шешім қабылдау кезіндегі ашықтық қағидатына сай келеді.

Осы қадамның бөрі біздің «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» атты басты формуламызды біртіндеп нақты мән-мазмұнмен байыта түседі.

Біздің бүгінгі бастамаларымыз Қазақстанның болашағын айқындайды.

Біз күн сайын ескі мен жаңаның, тоқырау мен дамудың арасынан таңдау жасаймыз.

Баршаңызды ұлт мүддесі үшін ұйысуға шақырамын.

Бөріміз бірлігімізді бекемдей білсек, ешқашан әділдіктен аттамасақ, берекелі ел боламыз.

Әділетті Қазақстанды құру ісі енді ғана басталды. Алдағы жолдың қиындығы көп. Бұл бағдарымыз ешқашан өзгермейді, ішкі және сыртқы ахуал қандай болса да жалғаса береді. Қол қусырып отыратындар мен қасақана кедергі жасайтындарға орын жоқ.

Біз таңдаған жолымыздан айнымаймыз!

Ендеше, Әділетті Қазақстанды бірге құрайық!

Қасиетті Отанымызды бірге өркендетейік, ағайын!

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Тасарал соль» ЖШС Қарағанды облысы Ақтоғай ауданындағы Ексор ас тұзы кен орнындағы тау-кен жұмыстарының жоспарына «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі (ҚОҚБ) жобасы бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізетіндігі туралы хабарлайды (түзету), Рұқсат етілген шығарындылар нормативтері (РЕПН), Қалдықтарды басқару бағдарламасы (ҚББ), Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы (ӨЭББ), Табиғатты қорғау іс-шараларының жоспары (ТҚШЖ).

Қоғамдық тыңдаулар өтеді: 2022 жылғы 11 қазанда сағат 16:00-де, мекен-жайы бойынша: Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Тасарал а.о., Тасарал а., Ағыбай батыр көш., 11 (Әкімдік ғимараты).

Zoom платформасындағы тыңдауларға қатысу үшін онлайн қосылымға сілтеме: <https://us05web.zoom.us/j/9307278401?pwd=eVFbVVM3aVNZVTZQdHU2M2tiTVR6QT09>.

Конференция идентификациясы: 930 727 8401.

Пароль: iX4Wgb.

Тапсырыс беруші: «Тасарал соль» ЖШС, Қазақстан Республикасы, Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Тасарал ауылы, Орталық көш., 13 үй.

БСН: 171040010845.

Директоры: Жолдыбаев Д.Н.

Байланыстар: тел. 8 (702) 846-61-41, e-mail: tasaral.salt@gmail.com.

Өзірлеуші: «Сарыарқа экология» ЖШС, Қарағанды қ., Қазыбек би атындағы ауданы, Әлиханов көшесі, 14Б.

БСН: 150640024474

Өкілі: Обжорина Т.Н.

Байланыстар: тел. 8(776) 526-31-31, e-mail: tanya_ob80@mail.ru.

Қоғамдық тыңдау материалдарымен ecportal.kz және <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat?lang=ru> сайттарда танысуға болады.

Жоба бойынша қосымша ақпаратты 8 (776) 526-31-31 телефоны арқылы сұратуға болады, tanya_ob80@mail.ru.

Ескертулер мен ұсыныстарды «Қарағанды облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ келесі мекен-жайлар бойынша қабылдайды: expertiza.upr_krg@mail.ru және Қарағанды қ., Лобода к., 20.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТОО «Тасарал соль» объявляет о проведении общественных слушаний по проекту Раздел «Охрана окружающей среды» (РООС) к Плану горных работ на месторождении поваренной соли Ексор в Ақтоғайском районе Карагандинской области (корректировка), Нормативы допустимых выбросов (НДВ), Программа управления отходами (ПУО), Программа производственного экологического контроля (ППЭК), План природоохранных мероприятий (ППМ).

Общественные слушания состоятся: 11 октября 2022 года в 16:00, по адресу: Карагандинская область, Ақтоғайский район, Тасаралский с.о., с.Тасарал, ул. Ағыбай Батыра, 11 (здание Акимата).

Ссылка на онлайн подключение для участия в слушаниях на платформе Zoom: <https://us05web.zoom.us/j/9307278401?pwd=eVFbVVM3aVNZVTZQdHU2M2tiTVR6QT09>.

Идентификатор конференции: 930 727 8401.

Пароль: iX4Wgb.

Заказчик: ТОО «Тасарал соль», Республика Казахстан, Карагандинская область, Ақтоғайский район, село Тасарал, ул. Орталық, д. 13.

БИН: 171040010845.

Директор: Жолдыбаев Д.Н.

Контакты: тел. 8 (702) 846-61-41, e-mail: tasaral.salt@gmail.com.

Разработчик: ТОО «Сарыарқа экология», г.Караганда, район им. Казыбек би, улица Алиханова, 14Б.

БИН: 150640024474.

Представитель: Обжорина Т.Н.

Контакты: тел. 8 (776) 526-31-31, e-mail: tanya_ob80@mail.ru.

С материалами общественных слушаний можно ознакомиться на сайте ecportal.kz и <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat?lang=ru>.

Дополнительную информацию по проекту можно запросить по тел. 8 (776) 526-31-31, tanya_ob80@mail.ru.

Замечания и предложения принимает ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Карагандинской области» по адресам: expertiza.upr_krg@mail.ru и г. Караганда, ул. Лободы, 20.

Жарамсыз деп танылсын

Дара кәсіпкер Шахметова Гулбаршын Джасасиновнаның (ЖСН 600421450027) атындағы МИНИКА-1102 Ф маркалы, 2010 жылы шығарылған, заводтық нөмірі №1556766 бақылау-касса аппаратының жоғалуына байланысты жарамсыз деп танылсын.

Сенім телефоны

«Ақтоғай ауылы әкімінің аппараты» мемлекеттік мекемесінде мемлекеттік қызметшілердің Әдеп Кодексін, мемлекеттік қызмет туралы заңнамалардың, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңдылықтардың талаптарын бұзу фактілері туралы хабарлама жасау үшін 8 (71037) 2-10-44 нөмірлі сенім телефоны жұмыс жасайды.

Сенім телефоны

Ақтоғай ауданының кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімінде мемлекеттік қызметкерлердің Әдеп Кодексін, мемлекеттік қызмет туралы заңнамаларды, сыбайлас жемқорлықпен күрес жұмысындағы талаптарды бұзу фактілері туралы хабарлама жасау үшін 2-16-34 нөмірлі сенім телефоны жұмыс жасайды.

Еске алу

Ақтоғай ауылының тумасы, адал жар, ардақты әкеміз **Төлешов Рүстем Досжанұлының** өмірден өткеніне 9 жылдан асты. Асқар тауымыз, абзал әкеміздің мейірімді жүзін, қамқорлығын еске ала отырып, топырағың торқа, жаның жәннатта нұрлансын деп Алладан тілейміз. Зымыраған уақыт адамның ырқына көнбесі

анық, бүгінде әкеміз тірі болса, 8 қыркүйек күні 70 жасқа толар еді. Тіршілігінде анамызды сыйлап, бар ғұмырын балаларына арнаған ақылшымыз, досқа адал, қамқоршымыз еді. Алланың ісіне шара бар ма? Қайғылы көңілімізді жұбатарымыз, әке жолын жалғастырар ұрпақтары қалды. Әкеміздің асыл бейнесі мәңгілікке жадымызда сақталады.

Жанға бермес, біртуарым, еренім,

Жар едің ғой, әке едің, ер едің.

Жан әкем-ау, жанға батып жоқтығың,

Сабылумен сағынуда ел ерін.

Еске алушылар: жұбайы – Шолпан, балалары – Рахим-Анар, Алларахат, немерелері – Әлфия, Сафия, Райымбек.

Конкурс өткізу туралы хабарландыру

Конкурсты ұйымдастырушы: «Қарағанды облысының кәсіпкерлік басқармасы» ММ.

Электрондық пошта мекен-жайы: nacionalproekt503873@mail.ru

Байланыс телефоны: 8/7212/50-38-73.

Конкурстың нысанасы: 2021-2025 жылдарға арналған кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі ұлттық жоба шеңберінде жаңа бизнес-идеяларды іске асыру үшін мемлекеттік гранттар беру қағидаларына 1-қосымшаға сәйкес шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, оның ішінде ісін жаңа бастаған жас кәсіпкерлерге, ісін бастаған кәсіпкерлерге экономиканың басым секторларында өтеусіз негізде ұсыну.

Конкурс нысаны: ашық конкурс.

Конкурсқа қатысу үшін өтінім беру орны: «Qoldau.KZ» субсидиялаудың ақпараттық жүйесінің веб-порталы.

Конкурстық құжаттаманы ұсыну тәртібі: конкурсқа қатысу үшін үміткерлер бекітілген нысан бойынша электрондық өтінім мен конкурстық құжаттаманың толық пакетін ұсынады.

Өтінімді дайындау, құжаттарды жинау және ұсыну мәселелері бойынша консультациялық қолдау алу орындары: Ақтоғай ауданының кәсіпкерлері үшін: «Ақтоғай ауданының кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімі» ММ, пошталық мекен-жайы: 100200, Ақтоғай ауылы, Ә.Бөкейхан көшесі, 19, электрондық пошта мекен-жайы: aktogai_opp@mail.ru; байланыс телефоны: 8 (71037) 21327;

«Атамекен» аймақтық кәсіпкерлер палатасы және олардың Қарағанды облысының қалалары мен аудандарындағы филиалдары.

Өтінімдерді ұсыну мерзімі: 2022 ж. 2 қыркүйегінен бастап 2022 ж. 9 қыркүйегіне дейін.

Объявление о проведении конкурса

Организатор конкурса: ГУ «Управление предпринимательства Карагандинской области».

Адрес электронной почты: nacionalproekt503873@mail.ru

Контактный телефон: 8/7212/50-38-73.

Предмет конкурса: предоставление субъектам малого предпринимательства, в том числе начинающим молодым предпринимателям, начинающим предпринимателям на безвозмездной основе в приоритетных секторах экономики, согласно приложению 1 к Государственной программе поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса-2025».

Форма конкурса: открытый конкурс.

Место подачи заявок для участия в конкурсе: веб-портал информационной системы субсидирования «Qoldau.KZ».

Порядок предоставления конкурсной документации: для участия в конкурсе претенденты представляют электронную заявку по утвержденной форме и полный пакет конкурсной документации.

Места получения консультационной поддержки по вопросам подготовки заявки, сбора и подачи документов:

Для предпринимателей Ақтоғайского района: ГУ «Отдел предпринимательства и промышленности Ақтоғайского района», почтовый адрес: 100200, с.Ақтоғай, ул.Бөкейхана 19, адрес электронной почты: aktogai_opp@mail.ru; контактный телефон: 8 (71037) 21327;

Региональная Палата предпринимателей «Атамекен» и их филиалы в городах и районах Карагандинской области.

Сроки предоставления заявок: с 2 сентября 2022 года по 9 сентября 2022 года.

Құттықтаймыз!

Ақтоғай ауылының тұрғыны, асқар таудай әкеміз, немерелерінің ардақты атасы **Рысмағанбетов Рахман Шәкіжанұлын** құрметті еңбек демалысына шығуымен құттықтаймыз! Адам өміріндегі маңызды белес – тапжылмай өнімді қызмет ету. Бала бойына еңбекке баулу мен адалдықты сіңіре білген әкелік қамқорлығыңызбен ортамызда жадырап жүре беріңіз! Босағаңызға мықтап байланып, бақыты тұрақтаған әулетіңіздің ақылшысы болып, отбасымыздың ұйытқысы – аяулы анамызбен өмір кемесінде жүзе беріңіздер! Тағлымды еңбек жолында намыс пен өр мінезді серік қылып, ұрпағыңызбен, жарқын көңіліңізбен асау тағдырға қадам басып келесіз. Ел ағасы атанған, өміріңіздің кемел шағында жүзіңіз шаттыққа кенеліп, босағаңыздан қызық-қуаныш арылмасын! Балдай тәтті немерелеріңіздің ортасында шаттана ғұмыр кешіңіз.

Адалдықтың туын ұстар тік ұстап,
Шапағыңды шашып жүрсіз уыстап.
Қайсарлық пен өр мінездің иесі,
Ардақтаймын шын көңілден қол ұстап.
Ортамызда ақиқат боп танылдыңыз,
Әділдіктің ауылынан табылдыңыз.
«Әке» деген ұлы есімді ардақтап,
63 жастың асуын бағындырдыңыз.
Құтты болсын, құтты болсын жасыңыз,
Нұрға айналып, гүлге бітсін жаныңыз.
Күлімдеген анамызбен 100 жасап,
Әрқашанда аман болсын басыңыз.

Тілек білдірушілер: жары – Алмагүл, балалары – Абзал-Назира, Қанат-Ақерке, Азамат-Іңкәр, Мадина, немерелері – Ділһаз, Аян, Асылжан, Аяжан, Айханым.

Құттықтаймыз!

Ата-ананың аялы алақаны мен жүрегіне, шексіз мейірімі мен кіршіксіз таза көңіліне тең келер ештеңе жоқ.

Асқар таудай әкеміз **Құлымжанов Мәулен** мен аяулы анамыз **Балтабаева Әсемгүлді** зейнет жасына келген мерейтойларымен шын жүректен құттықтаймыз!

Алла сіздерге ең алдымен мықты денсаулық, қажымас қайрат, күш-қуат берсін.

Қызмет деген бір белестен өтіп, құрметті демалыс деген кезеңге жеттіңіздер! Еткен еңбектеріңіз бен төккен терлеріңіз аз емес. Енді ағайын-туыстың құрметіне бөленіп, ұл-қыздарыңыз бен немере-шөберелердің қызық-қуанышын көріп, ортамызда аман-есен жүре беріңіздер.

Зейнет жасқа жетіп кепсіз зымырап,
Бірақ, қимыл әлі жастай шымыр-ақ.
Еңбегіңіз зейнет болсын ендігі,
Күндеріңіз мұң салмасын қырындап.
Осы жасқа жеткен де бар, жетпеген...
Жаратқанның нұры сіздер көктеген.
Зейнет жастың бар қызығын көрсетсін,
Көңіл деген көркем кейіп, көк дөнен.
Жапырағын жайған мәуелі бәйтеректей
ғұмыр тілейміз!

Ізгі тілекпен: балалары – Нұржан-Азиза, Алмас-Гүлжан, Науан-Гүлден, Дарын-Нұрдана, Ержан-Ұлжан, Абылай, немерелері – Аружан, Ертұран, Еркежан, Мерей, Айша, Шұғыла, Шахназар, Әмина, Айсана. **Шабанбай би ауылы.**

Құттықтаймыз!

Ақтоғай ауылының тұрғыны, құрметті **Төлеубайқызы Кенже!**

Бірімізге аяулы ана, бірімізге асыл жар, енді бірімізге қадірменді әже, сыйлы келін мерейлі 60 жастың асуына шығып отыр. Бүгінгі мерейтойыңыз құтты болсын!

Деніңіз сау, отбасыңыз аман, ғұмырыңыз мәнді де сәнді болсын. Шаңырағыңыздан шаттық үзілмесін. Немереден шөбере көруге нәсіп етсін.

Жаныңыз жаз, шуақ сепкен жүрегіңіз, Бір әулеттің ұйытқысы бір өзіңіз.

Ақылшы боп, ана боп, пана болып, Жүзге жеткін, осы біздің тілегіміз.

Тілек білдіруші: бауырлары – Майра, Қабдрахым-Зайра, Берікбол-Саягүл, Роман-Айнагүл, Әділ-Алмагүл, Жанар, Серікбол-Гүлнар, Нұрбол-Жанат, Нұрлан-Айгүл.

Құттықтаймыз!

Кішкентай құлыншағымыз **Метай немересі Жансая Нұртайқызы!**

Сені мектеп табалдырығын аттаған алғашқы қадамың мен құттықтаймыз! Міне, өмір жолыңның алғашқы үлкен баспалдағы мектеп табалдырығын аттап отырсың. Қадамың оң болып

озат оқып, үлкен болып ержетіп, білімнің биік шыңдарын бағындыр. Біз сенен үлкен үміт күтеміз. Денсаулық, бақыт, қуанышты күндер мен сәтті уақыттар тілейміз.

Мектепке алғаш бардың бүгін, мінеки, Құтты болсын бүгінгі бұл қадамың. Тарыдай боп кірсең бүгін мектепке, Таудай болып шығасың нық боп қадамың. Үздік оқы, қанаттарың талмасын, Тек жақсылық жалғай берсін жалғасын. Мектеп – теңіз, айдынында шомылып, Бойға жинай аласың білім арнасын.

Ақ тілекпен: ата-әжең – Метай-Аққозы, папа-мамаң – Нұртай-Сандуғаш, әпкең – Гүлнар, бауырларың.

Құттықтаймыз!

Алғаш мектеп табалдырығын аттап отырған сүйікті бүлдіршін, ата-анасының көзқуанышы, баламыз **Ақгүл Думанқызы!**

Сені мектеп табалдырығын аттаған қуанышты күніңмен шын жүректен құттықтаймыз! Бүгін сен алтын ұя мектебіңмен, ұстаздарыңмен, қатарлас-

тарыңмен қауышып, жана өмірге қанат қағып отырсың. Бұл күн сенің өмір атты ұлы дарияның ақ желкеніне ілесіп, өз мақсатыңа бет алған өміріндегі ұмтылмайтын аяулы да салтанатты сәт. Осы сапарыңда әркез білімнің биік шыңынан көрініп, парасатты бол! Саған зор денсаулық, шаттығы мол өмір, бақытты балалық шақ тілейміз. Әрдайым құшағың гүлге толып, келешегің кемел, болашағың нұрлы болсын!

Басталғанда өмір жолдың асқары,
Қадамыңды үлкендер де қостады.
Өзің үшін соғылса алғаш қоңырау,
Сол қоңырау – ертеңгі өмір бастауы!
Күміс күлкі жүзіңнен арылмасын,
Болсын дейміз әрдайым бағың басым.
Отбасына тілейміз біз амандық,
Жаратқан дәйім сені жарылқасын.

Ігі тілекпен: «Ақтоғай ажары» газеті редакциясының ұжымы мен ардагерлері.

Құттықтаймыз!

Құрметті **Рысмағанбетов Рахымбек Шәкіжанұлы!**

Сізді адам өмірінің айтулы белесі – 63 жасқа толған мерейтойыңызбен шын жүректен құттықтаймыз! Сізге бүгінгі мерейтойыңызда зор денсаулық, қажымас қайрат, отбасыңызға баянды бақыт тілейміз. Сізге жарқын да мағыналы өмір, кіршіксіз көңіл, қызыққа толы ғұмыр кешіп, көпшіліктің ыстық ықыласы мен құрметіне, ризашылығына бөлене беріңіз деген тілегімізді білдіреміз.

Зейнеткерлік жасқа кеп шаттанасыз,
Әлі талай шыңдардан бақ табасыз.
Шын жүректен бәріміз құттықтаймыз,
Көш-керуеніңіз әрқашан тоқтамасын.

Тілек білдірушілер: Мүсіркеп, Абзал, Жетпіс, Бағдат, Тілеубай, Сәкен, Ардақ, Серік, Балқашбек, Мәрлен, Жока, Даша, Бота, Нұриманның отбастары.

Құрметті оқырман!

«Ақтоғай ажары» газетін сайттан да оқыңыз!

<https://aqtogaiajary.kz/>

Жаңалықтан құр қалмаңыз!

Құрылтайшы: ЕЛЕУСИЗОВА ГУЛНАР МЕТАЕВНА

Редактор: Г.ЕЛЕУСИЗОВА

Меншік иесі: «Ақтоғай ажары» газеті редакциясы ЖШС

Тіркеу куәлігі: №KZ94VPY00019192. (Қазақстан Республикасы ақпарат және даму Министрлігі 2020 жылы 10 қаңтарында берілген)

Газет аптасына 1 рет шығады

Жауапты хатшы: Думан Қабыл

Кезекші редактор: Еркебұлан Айтжан

Газет редакцияның компьютер орталығында қатталып, Қарағанды қаласында «Арқо» баспаханасы ЖШС-де басылады. Сәтбаев көшесі, 15-үй

Мақала авторларының пікірі газеттің көзқарасын білдірмейді. Таралымы 950 дана

Мекен-жайымыз: 100200, Ақтоғай ауылы, Абай көшесі, №1 а үй.

Телефондар: редактор: 2-18-81.

тілшілер, компьютер орталығы: 2-15-39

Электрондық пошта: aqtogai_red@mail.ru

Газетке А4 форматты 3 беттен асқан материалдар қабылданбайды.

